

ענף א'

*א) דע כי טרם שנאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים, היה אור עליון פשוט ממלא כל המציאות ולא היה שום מקום פנוי בבחי' אויר ריקני וחלל, אלא הכל היה ממולא מן אור א"ס פשוט ההוא, ולא היה לא בחי' ראש ולא בחי' סוף, אלא הכל היה אור אחד פשוט שוה בהשוואה אחת והוא הנקרא אור אין סוף.

פנים מאירות

כלל, אלא אור פשוט בסוד הוא ושמו אחד. ממלא כל המציאות וכו': כלומר, דאע"ג שיש במציאות זו בחי' מקום בהכרח, שהוא ענין הרצון לקבל מן עצמותו ית' הכלול באור א"ס ב"ה כביכול, שהרצון הזה ה"ס המקום של מציאות זו כמו"ש בפנים מסבירות עש"ה אבל לא היה שם משום זה שום בחי' עיבוי באור ומכ"ש סיום וגבול, אלא אור א"ס ב"ה היה ממלא את כל המקום אפילו לבחי' אחרונה.

מקום פנוי אויר ריקני וחלל: מסבת הצמצום נעשו ג' מעוטין אלו כמו"ש לקמן.

ולא היה לא בחי' ראש ולא בחי' סוף: משורש הצמצום נמשכו ב' מיעוטין: א', בחי' האמצע והסוף, שהמה עשר ספירות דעגולים. ב' הוא בחי' ראש, שה"ע ע"ס דיושר.

והוא הנק' אור א"ס ב"ה: משום שאין בו אפילו מבחי' עגול.

א) היה אור עליון וכו': יורנו בזה בתחילת דבריו, שכל המדובר בספר אינו בעצמותו ית', אלא באורו המתפשט מן עצמותו ית'. וכל המציאות שלפנינו הן העולמות העליונים והן העולמות התחתונים, כולם הם התפשטות האור מן עצמותו ית'. ואנו מבחינים במציאות הכללית הזו ב' עיקרים גדולים: א' מכונה אור א"ס ב"ה שהוא צורת המציאות הכללית מטרם הצמצום, ב' המה חמשה העולמות וכל מלואם שהם: אדם קדמון אצילות בריאה יצירה ועשיה, שהיא צורת התפשטות האור מעצמותו ית' מהצמצום ולמטה. וכל האורות והתקונים שישנם בעיקר הב' נמשכים מעיקר הא'.

פשוט: דמהצמצום ולמטה אין לך שום אור שלא יהיה מורכב מבחי' כלי שהוא בחי' אור שנתעבה, אמנם מטרם הצמצום אין שינוי צורה מורכב באור המתפשט הימנו

(ב) וכאשר עלה ברצונו הפשוט לברוא העולמות ולהאציל הנאצלים להוציא לאור שלימות פעולותיו ושמותיו וכנויו אשר זאת היתה סיבת בריאת העולמות כמבואר אצלינו בענף א' ח"א.*

(ג) והנה אז צמצם את עצמו בנקודה האמצעית אשר בו באמצע ממש. וצמצם

פנים מאירות

שכל הסיבוב הזה היה תיכף בכונת הצמצום ועליית הרצון, שבזה תשוב צורת הקבלה אל צורת ההשפעה. ושמותיו וכינויו: דהיינו י"ג מדות הרחמים, שהן הם הראשים של כל התיקונים הנ"ל, שסופם להפך כלי הקבלה על כלי השפעה.

(ג) צמצם את עצמו: פירוש, דמיצטה בגדלות הרצון לקבל שיש בה, כי ד' בחי' יש ברצון לקבל הנק' חכמה בינה תפארת ומלכות, וגדלות הרצון נקראת מלכות שהיא בחי' הד' הנ"ל.

בנקודה האמצעית: פירוש, דמקום המצומצם מתבאר על דרך תמונה עגולה כדורית וכל כדור נערך הסוף שלו במרכזו, דהיינו נקודה האמצעית אשר בו והיא הבחי' האחרונה הנ"ל.

באמצע ממש: דתמונה הד' עצמה כוללת ג"כ את ג' הבחי' הראשונות, ואומר אשר הרצון נתעלה רק מבחי' האחרונה של בחי' ד', אבל לא מג' בחי' הראשונות שלה, והיינו כמו אמצעי דאמצעיתא בחי' הד' שבהם.

וצמצם האור ההוא: עליית הרצון שלא רצתה לקבל בשיעור דבחי' הד' וענין של הסתלקות האור הוא ענין אחד, משום שלא תצויר ברוחניות שום מהות שתהיה שלא לרצון.

(ב) וכאשר עלה ברצונו וכו': ע"י בפמ"ס בענף זה ושם נתבאר דהרצון לקבל הכלול באור א"ס ב"ה נקרא בדוגמא מקום והוא מלכות דא"ס. אמנם אינו עולה בשם לפי עצמו שיהיה נקרא מקום או מלכות, משום שצורתו אינה משונה כלל מן האור. והיינו דאיתא בפרקי דר' אליעזר פ"א, דמטרם שנברא העולם היה הוא ושמו אחד עכ"ד. הוא יורה על אור א"ס ב"ה ושמו יורה על בחי' המקום שכלול באור א"ס ב"ה, כלומר, הרצון לקבל האור מעצמותו ית' כי שמו בגי' רצון, ומשמיענו שהוא פשוט ואחד בלי שום שינוי צורה ביניהם בכל יכלתו ית'.

וכאשר עלה ברצונו הפשוט להצטמצם, פירוש, כי הרצון שה"ס מלכות דא"ס בחר ביתר דביקות והשואת הצורה למאציל ב"ה, כי בהכרח שיש במלכות דא"ס בחי' דוגמא של שינוי צורה בערך עצמותו ית', דמשום זה יצא מכלל מאציל לבחי' נאצל, והוא מכח הרצון לקבל הכלול שם שאינו נוהג ח"ו כלל וכלל בעצמותו ית'. וע"כ עלה הרצון להצטמצם מבחי' ד' לסבת בחירתו ביתר דביקות והשואת הצורה למאציל. וסוד בחי' הד' ע"י כאן בפמ"ס.

להוציא לאור שלימות פעולתיו: זהו כלל הפעולות של התיקונים המסובבים ובאים בעולמות אבי"ע עד גמר התיקון. ומשמיענו

האור ההוא ונתרחק אל צדדי סביבות הנקודה האמצעית, ואז נשאר מקום פנוי ואויר וחלל ריקני מנקודה האמצעית ממש.

(ד) והנה הצמצום הזה היה בהשואה אחת בסביבות הנקודה האמצעית הריקנית ההיא, באופן שמקום החלל ההוא היה עגול מכל סביבותיו בהשואה

פנים מאירות

שאינן ענין העדר וחרטה נוהג ברוחניות, וע"כ באמרנו שצמצם א"ס את עצמו, לא יהיה המובן שנשתנתה משום זה המציאות הקדומה הנק' אור א"ס ב"ה, אלא המובן הוא שמכח הצמצום יצא מן א"ס ב"ה עולם חדש, דהיינו זה העולם שהצטמצם, אבל במציאות הקדומה לא נתהווה שום שינוי עי"ז, אלא תחילת פעולת הצמצום מיוחסת לא"ס ב"ה, והיינו רק לבחינה ד' שהיא מלכות דא"ס ב"ה. אמנם הפעולה עצמה הוא ענין מיוחד בפני עצמו ונקרא עולם הצמצום והוא ע"ד שאיתא בכ"מ אשר מלכות דעולם העליון נעשה כתר לעולם התחתון, ומ"מ נשאר עולם העליון בכל עשר הספירות בלי שינוי כלל.

בהשואה אחת: דלא ניכר שם הבחן מדרגות, אלא כל ד' הבחי' מקבלות האור בריחוק מקום, וקטן וגדול שוים הם בקבלת האור מאור המקיף.

היה עגול מכל סביבותיו: כלומר, דפעולת הצמצום היא רק מכח הנאצל לבדו ע"י שהעלה רצונו מבחי' הד' ולא כלל מצד המאציל. וע"כ יכונה זה לתמונת דבר עגול כדורי אשר סופו וגבולו יובן בתוכיות שלו ובמרכזו, אבל מחוצה לו לא יובן שום גבול לא ראש ולא סוף, כי מצד המאציל אין כאן שום גבול. וע"כ נמצא מקיף עליה ומאיר בה בהשואה, אלא בריחוק מקום מכח הנקודה האמצעית שנסתלק הרצון ממנה, וע"כ בפמ"ס.

ונתרחק אל צדדי סביבות וכו': פירוש, דאחר הצמצום שנסתלק האור, נבחנו במקום המצומצם ד' צדדים, דהיינו ד' בחי' הרצון חו"ב ותו"מ, שהם עתידות לקבל האורות מיוחדות זו מזו, כמו"ש לקמן. ואומר שנתרחק מבחי' הד' אל צדדי סביבות הנקודה האמצעית, כלומר אל בחי' ג' הצדדים שהם חו"ב ות"ת.

ואז נשאר מקום פנוי ואויר וחלל: ג' חדושים יצאו עם הצמצום: א', הוא מקום פנוי, כלומר, שנעשה מופנה לקבל תיקונים ושלימות, דבאור א"ס ב"ה לא היה מקום כזה. ב', הוא אויר ריקני, כי נסתלק האור מכל ד' הבחי' שבבחי' ד', אשר בג' בחי' הראשונות שלה חזר אח"כ הארת הקו, וע"כ נרשם גם בג' הבחי' אויר ריקני, וכמו"ש בפמ"ס. ג', נק' חלל פנוי, והיא הבחי' האחרונה שבבחי' ד' כי נתרחק ממנה הרצון וע"כ לא הגיע שם אח"כ אור הקו ונשארה חלל פנוי, שאינה מוכשרת עוד לקבל שם אורה הקדום עד גמר התיקון.

מנקודה האמצעית ממש: דהיינו בחי' אחרונה דבחי' ד'. ואע"ג דגם בג' הבחי' הראשונות נגע הצמצום, דהיינו מטרם ביאת הקו, אמנם כיון שלא היה הצמצום מצדם כלל, ע"כ לא נקרא הצמצום רק על הבחי' האחרונה שכל התיקונים בשבילה.

(ד) והנה הצמצום הזה וכו': צריך לידע בכאן

גמורה, ולא היה בתמונת מרובע בעל זווית נצבת, לפי שגם א"ס צמצם עצמו בבחי' עגול בהשואה אחת מכל צדדים. והסבה היתה, לפי שאור הא"ס שוה בהשואה גמורה הוכרח ג"כ שיצמצם עצמו בהשואה אחת מכל הצדדים. ונודע בחכמת השיעור שאין תמונה כ"כ שוה כתמונת העיגול, משא"כ בתמונת המרובע בעל זווית ניצבת בולטת, וכן תמונת המשולש וכיוצא בו בשאר התמונות. וע"כ מוכרח היה להצטמצם בבחי' העיגול. והסבה היא בשביל שהוא שוה כנ"ל. גם בזוהר פ' בא דף מ"ב איתא מאנא בעיגולא דאיהי יו"ד ועי' פ' פקודי דרנ"ח דקאמר כי ההיכלות ומה שבהם הם עיגולים.

(ה) עוד יש סבה אחרת והיא בעבור הנאצלים אשר עתיד להאצילים אח"כ בתוך המקום החלל ההוא וריק ופנוי כנ"ל. והענין הוא כי בהיות הנאצלים בתמונת העיגולים הנה אז יהיו כולם קרובים ודבוקים בא"ס הסובב אותם בהשואה אחת גמורה והאור והשפע הצריך להם יקבלו מא"ס מכל צדדיהם בשיקול אחד,

פנים מאירות

ונודע בחכמת השיעור וכו': דע, שכל שבע החכמות כלולות בחכמת האמת, והיינו על פי דרכים ידועים, כמו שתמונת העגולים מיוחסת למקום של צמצום א', וע"ד שפרשנו ואכ"מ להאריך.

כי ההיכלות ומה שבהם הם עגולים: כי חוק זה נשאר לקביעות ועי' בפמ"ט.

(ה) עוד יש סבה וכו': מוסיף בזה טעם לשבח בענין הצמצום בבחי' עיגול ולא מרובע.

בעבור הנאצלים וכו': כדי שיגיע על ידי זה תיקון גדול לתחתונים המקבלים מאצילות.

כי בהיות הנאצלים בתמונת העגולים וכו': פירוש, דאין ברוחניות ענין חילוף והעדר ולכן אפילו אח"כ בביאת הקו שהוא ענין היושר מ"מ לא נעדרת התמונה הקודמת, אלא שנקבעו מחמת זה שני סדרים: של עגולים ושל יושר.

כולם קרובים ודבוקים בא"ס: פירוש, דמצד אור א"ס עדיין אין כאן שום צמצום וגרעון על בחי' ד' שלא תהיה ראויה וכדאית לאורו,

ולא היה בתמונת מרובע: דאם היה הצמצום מצד המאציל אז היה המקום המצומצם מכונה בתמונת המרובע, המורה על הבחן ארבע המדרגות דארבע הבחי' הנ"ל חו"ב ת"ת ומלכות, שחו"ב מכונים דרום צפון ות"ת ומלכות מכונים מזרח מערב. כי כן התמונה המרובעת יובנו הגבולים שבה מחוצה לה בדיוק ולא כלל מתוכיותה. וע"כ אומר הרב ז"ל, דלא היה תמונה מרובעת משום שהגבול אינו מצד המאציל.

לפי שגם א"ס וכו' בהשואה אחת וכו': כלומר, שאור א"ס נסתלק מסבת הנקודה שבנאצל ולא מחמת עצמו, א"כ לא עשה בדרך הסתלקותו שום הבחן בין המדרגות של הנאצל, אלא בהשואה אחת.

והסבה היתה לפי שאור הא"ס שוה וכו': פירוש, כיון שבאור א"ס עצמו לא נבחן כלל בחי' המקום לבחי' שינוי, ואפילו בחי' אחרונה שברצון שוה צורתה כמו האור עצמו. ואיך יתכן להיות איזה הבחן בין ד' הבחי' שבמקום גופי בערך הא"ס.

משא"כ אם היו הנאצלים בבחי' מרובע או משולש וכיוצא בשאר תמונות, כי אם היו בהם זוויות בולטות קרובות אל האצילות יותר משאר צדדיהם לא היו מקבלים אור א"ס בהשואה אחת. ובסוף ענף ג' יתבאר טעם למה הוצרך הצמצום הזה ומה ענינו.

ו) ענין הצמצום הזה הוא לגלות שורש הדינים כדי לתת מדה"ד אח"כ בעולמות וכח ההוא נקרא בוצינא דקרדנותא כמו חיטי קרדינותא.

הגהת מהרח"ו: ונלע"ד כי נקודה האמצעית דא"ס שם היה שורש הדין ונתגלה אח"כ למטה וממנו נעשה המקום שהוא דוגמת הכלי, וממה שסובב על הנקודה ההיא נמשכו חצוניות העולמות ומהיות סובב נמשך פנימיות ודי בזה שלא נחטא, והזהר שאל תחשוב כי שם בנקודה ההיא היה גילוי דין ח"ו.

ז) והנה אחר הצמצום הנ"ל אשר אז נשאר מקום החלל ואויר פנוי וריקני באמצעית אור א"ס ב"ה ממש כנ"ל, הנה כבר היה מקום שיוכלו להיות שם הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים. ואז המשיך מן אור א"ס קו אחד ישר מן

פנים מאירות

ז) באמצעית אור א"ס ממש: דהיינו בבחי' האחרונה שבבחי' ד' שהיא אמצעית העגול כלומר סופו, דכל תמונות של העגולים יהיה סופם במרכזם.

הנה כבר היה מקום שיוכלו וכו': דעליית הרצון מן בחי' ד' גרמה להסתלקות האור מן ג' בחי' הראשונות, שבזה נעשה מקום לכל עולמות אבי"ע, שהם כל מהלך התיקונים השופעים ע"פ מדות של ג' מדרגות הראשונות שהוא ענין הקו כמו שיתבאר.

ואז המשיך מן אור אין סוף קו אחד וכו': ענין הקו הוא ביאת האור על פי תכונת ג' בחינות הראשונות, ואפילו בחינה ד' אינה מקבלת אורה עצמה אלא רק על פי התכונה של ג' מדרגות הראשונות ובחינה האחרונה שבה נמצאת בלי אור, ועל כן נק' קו להורות שיש לו ראש וסוף.

ומכ"ש שאין שום הבחן מדרגות בג' הבחי' הקודמות, שע"כ א"ס מאיר בהם בבחי' או"מ בהשואה.

ו) שורש הדינים וכו': כלומר, פה לא נגלה עוד שום דין אלא בחי' סוף לבד באור העליון שהוא אח"כ שורש לכל הדינים, להיות התחתונים נבדלים מהאצילות על ידה, כמו שמזהיר כדי לתת מה"ד וכו'. פירוש, דכל אותם שנמשכים מבחי' ד' שולט עליהם הדין.

וכח ההוא נק' בוצד"ק: פירוש, אור קשה. כי ישנה קשיות בבחי' ד' שאינה עוזבת אור העליון מלעבור את דרכה ולמטה.

וממנו נעשה המקום וכו': עי' בפמ"ס. וממה שסובב על הנקודה: כלומר, בחי' אחרונה שבבחי' ד' נעשתה לחצוניות. ומהיות סובב: היינו ג' בחי' הראשונות של בחי' ד' ה"ס פנימיות.

האור העגול שלו מלמעלה למטה ומשתלשל ויורד תוך החלל ההוא, וראש העליון של הקו נמשך מהא"ס עצמו ונוגע בו אמנם סיום הקו הזה למטה בסופו אינו נוגע באור א"ס, ודרך הקו הזה נמשך ונתפשט אור א"ס למטה, ובמקום החלל ההוא האציל וברא ויצר ועשה כל העולמות כולם, וקו זה כעין צנור דק אחד אשר דרך בו מתפשט ונמשך מימי אור העליון של הא"ס אל העולמות אשר במקום אור וחלל ההוא.

(ח) ונבאר עתה קצת ענין חקירת המקובלים לדעת איך יש ראש תוך סוף בספירות הנ"ל, אמנם בהיות כי הקו ההוא ראשו נוגע באור א"ס מצד

פנים מאירות

אינו נוגע באור א"ס: כי לא השפיע לבחי' האחרונה שבבחי' ד'.

ודרך הקו הזה וכו': שנמשך מא"ס. כלומר, ע"פ ד' הבחי' במדותיו, דע"כ נק' קו המדה.

ובמקום החלל וכו': פירוש, מסבת התיקונים של בחי' ד' נמשכים אבי"ע.

וקו זה כעין צנור דק וכו': ענין הדקות שלו הוא מחמת שאינו כלול מבחי' ד'. והוא בדוגמת בחי' ג' אות ו' דהויה.

מימי אור העליון וכו': עי' בפמ"ס ששפע של עה"ס נבחן על ב' בחי' על בחי' אור ועל בחי' מים ודו"ק, כי האור של בחי' ג' נקרא מים.

(ח) ונבאר עתה וכו' איך יש רת"ס וכו': איך אפשר שימשך מן בחי' א"ס בחי' סוף וגבול.

אמנם בהיות כי הקו ההוא וכו': פירוש, די'ש כאן ב' מיעוטים: מיעוט א' הוא מה שלא נמשך האור אל המדרגה הד', שזה עושה בחי' סוף וסיום. ומיעוט ב', הוא במה שלא נמשך האור מאור המקיף אל מקום החלל דרך כל סביבותיו דאור מקיף אלא ממקום אחד בלבד, דהיינו ממקום

מלמעלה למטה וכו': כלומר, מא"ס המקיף אל המקום המוקף לנקודה האמצעית ע"ד הנ"ל, כי מסבת הצמצום דעליית הרצון מבחי' ד', נתרשם רק בחי' פנימי ומקיף, משום דהגבול יצא מכח הנאצל, אבל מצד העליון דהיינו המאציל עוד לא הי' שום גבול, וע"כ רשמו דהגבול רק בבחי' תוכיותו של הנאצל, אבל המאציל מצדו הגם שנסתלק באורו מן הנאצל, היינו רק לפי ערכו של הנאצל עצמו, אבל מצד המאציל נמצא מקיף עוד עליה בהארתו ממקומו בהשואה אחת מכל הצדדים בשוה, אבל עכשיו כשא"ס המשיך אל הנאצל אור חדש בתכונתו של רצון הנאצל, דהיינו שלא להאיר לבחי' ד' א"כ גם המאציל עצמו נכנס בפעולת הגבול, כי הוא עכשיו אינו משפיע בהשואה אחת אלא לפי תוכן בחי' העיבוי שבכלי, דע"כ לבחי' האחרונה שבבחי' ד' אינו משפיע כלום, אשר לפי זה נמצא שכל בחי' שהיא זכה יותר ונקיה ביותר משינוי הצורה, נמצאת חשובה ביותר ומקבלת שפעה יותר בהרחבה, והרי נעשה עכשיו הגבול מצד הא"ס. וראש עליון של הקו וכו': שנמשך מא"ס עצמו שנכנס בגבול כנ"ל.

העליון וסופו אינו נמשך למטה עד מקום אור א"ס הסובב תחת העולמות ואינו דבוק בו לכן אז יצדק בו ראש וסוף, כ"א היו דרך ב' הקצוות מקבלים שפע הא"ס היו ב' הקצוות בחי' ראשים שוים זל"ז ולא היה אז בחי' מעלה ומטה, וכן אם הי' הא"ס נמשך מכל סביבות צדדי המקום החלל שהוא לא הי' לא מעלה לא מטה לא פנים לא אחור לא מזרח ולא מערב וצפון ודרום, אך בהיות אור א"ס נמשך דרך קו א' וצנור דק בלבד יצדק בו מעלה ומטה ופנים ואחור מזרח ומערב וכמ"ש בע"ה בענף זה בכלל דברינו.

ו) והנה בהיות אור א"ס נמשך בבחי' קו ישר תוך החלל לא נמשך ונתפשט תיכף עד למטה, אמנם היה מתפשט לאט לאט, ר"ל כי בתחילה התחיל קו האור להתפשט ושם תיכף בתחילת התפשטותו בסוד קו נתפשט

פנים מאירות

על מיעוט הב' הנ"ל, שאינו נמשך מכל סביבות צדדי המקום.

ו) אמנם היה מתפשט לאט לאט וכו': פירוש, על סדר התכללות הספירות זו בזו, שמתחילה התפשט הכתר בכל עה"ס שבו, ולאחר סיום כל ע"ס שבכתר התפשטה החכמה בכל ע"ס שבה, ועד"ז כל השאר כמו"ש.

כי בתחילה התחיל וכו' להתפשט שם: פירוש, דביאת הקו הי' ע"ד התכללות הספי' זמ"ז, ומתחילה נכללה מלכות דא"ס עצמה בסוד הקו, דהיינו שנתפשט בה האור רק לג' בחי' ראשונות דבחי' ד', ולבחי' אחרונה דבחי' ד' לא נמשך האור הישר דבחי' הקו.

תיכף בתחילת התפשטותו בסוד קו וכו': דהיינו בהתפשט הקו דרך מלכות דמלכות דא"ס, עשה ב' כתרים שבכ"א עשר ספירות, שהוא ע"ס דכתר דיושר וע"ס דכתר של עיגולים, שיצאו שניהם בבת אחת. ומ"ש לקמן שהעיגולים קדמו ליושר,

ספירת המלכות, כלומר דגם אוה"מ כולל ד' הבחי' בערך התחתונים, ולא מאיר מן בחי' ג' בחי' הראשונות אלא מבחי' מלכות דא"ס לבד, שמסבת ב' מיעוטי'ן הללו נעשה הן בספירות דעגולים והן בספירות דיושר ד' הבחנות דמעלה ומטה פנים ואחור, וד' הבחנות מזרח מערב דרום צפון, כמו שמבאר לקמן.

וסופו אינו נמשך למטה וכו': כי אור הקו אינו מאיר לבחי' האחרונה שבבחי' ד', וע"כ נקראת מטה, דסופו הוא במרכזו.

עד מקום אור א"ס הסובב תחת וכו': פירוש, לאור א"ס המורם והמסתלק מן בחי' אחרונה הנ"ל, שנק' תחת העולמות והבן.

דרך ב' הקצוות מקבלים: דהיינו שהיה מקבל השפע גם בקצה שלמטה לבחי' הד'. מכל סביבות צדדי המקום וכו': דהיינו מכללות ד' הבחי' שבא"ס כנ"ל, שהם עושים בתחתונים ד' צדדים.

דרך קו א' וצנור דק וכו': מלת קו יורה שיש לו ראש וסוף. ומלת צנור דק יורה

ונמשך ונעשה כעין גלגל א' עגול מסביב, והעגול הזה היה בלתי דבוק עם האור א"ס הסובב עליו מכל צדדיו, שאם יתדבק בו יחזור הדבר לכמו שהיה ויהיה מתבטל באור א"ס ולא יתראה כחו כלל ויהיה הכל אור א"ס כבראשונה, לכן העיגול הזה סמוך אל עיגול א"ס ובלתי מתדבק בו, וכל עיקר התקשרות ודביקות העיגול הנאצל שהוא עם א"ס המאציל הוא ע"י הקו שהוא הנ"ל, אשר דרך בו יורד ונמשך אור מן א"ס ומשפיע בעיגול ההוא.

(י) והא"ס סובב ומקיף עליו מכל צדדיו ורחוק ממנו בהשואה אחת מכל צדדיו כי גם הוא בבחי' עגול סביב עליו כנ"ל, כן הוא מוכרח שהארת א"ס בנאצלים

פנים מאירות

ג' איך יש בסגולת הבחי' האחרונה להעלות תמיד אור חוזר מתתא לעילא, שבזה האו"ח מתקשר האור העליון ועובר לספי' התחתונה אשר כל זה מתהווה בבחי' הקו כמו"ש. וע"כ נמצא כל דביקות נאצל במאציל אינו אלא ע"י קשר האו"ח שבראשו של הקו בסוד מלכות דא"ס, אמנם חוץ ממקום הקשר הזה אין לנאצל שום קשר עם המאציל, מסיבת בחי' האחרונה כנ"ל ודו"ק.

(י) והא"ס סובב וכו' ורחוק ממנו בהשואה וכו': פירוש, ב' בחי' אור נמצאות ב"ס דעגולים, בחי' א', מצד רשימו דכלים דעגולים עצמם, והיינו מה שמקבלים מאו"מ מטרם ביאת הקו שאז עוד לא נמצא בחי' גבול מצד המקיף, ע"כ הם מקבלים תמיד הארה זו מאו"מ שהוא בהשואה א', אמנם יש ריחוק מקום בין העיגולים ובין אור המקיף, והיינו מחמת בחי' אחרונה שנשארה פנויה מאור, וע"כ גם העיגולים מקבלים האור דרך הקו, שהוא דבוק בראשו עם המאציל אפי' בבחי' הד' דהיינו ע"י האו"ח כמו"ש, אשר בסגולת האו"ח הזה נעשית הבחי' הד' בחי' משפעת.

כן הוא מוכרח שהארת א"ס וכו' דרך קו ההוא לבד וכו': כלומר, דאפי' העגולים

היינו דוקא במהות בנינם שהמה נבנים תיכף בצמצום א', בערך שאינם מוגבלים מצד העליון אלא מצד המקבל עצמם כנ"ל, דע"כ המה נבחנים רק בפנימי ומקיף. אבל הקו שבו נרשם הגבול גם מצד העליון שהוא בנין היושר בא אח"כ, אבל ערך הארת העיגולים בא להם בב"א עם הקו.

והעגול הזה היה בלתי דבוק וכו': פי' כיון דכל התפשטות הקו אינו, רק על ג' בחי' הראשונות אבל לבחי' אחרונה אינו מאיר, ע"כ נמצאת בחי' זו בתכונת מקום פנוי בלי אור העליון. וכבר ידעת שכל הספי' נכללות זו מזו, וא"כ נמצא דבסוף כל ספי' וספי' נמצא מקום פנוי הנ"ל, ונודע דגם מלכות דא"ס עצמו נכללה בבחי' הקו כדי להאיר למטה, וא"כ נשאר ג"כ בסיום מלכות דא"ס בחי' זו הפנויה בלי אור, וערכו כעין אור מפסיק בין א"ס ובין הנאצלים, ודו"ק.

שאם יתדבק בו יחזור וכו': פי', אם יגיע לשם אור העליון א"כ תתבטל כל מלאכת הצמצום הנעשה בבחי' זו, ופשוט.

וכל עיקר התקשרות וכו': כלומר, דלכאורה קשה אם הסיום דכל ספירה הוא בבחי' האחרונה שהיא פנויה מאור, א"כ איך האיר העליון בתחתון, כיון שבחי' האחרונה מפסיקתו בדרך. אלא שזה יתבאר לקמן בענף

תהיה דרך קו ההוא לבד. כי אם היה האור נמשך להם גם מכל סביבותיהם היו הנאצלים בבחי' המאציל עצמו בלתי גבול וקצבה, ולא עוד אלא אפילו גם הקו ההוא דק מאד ולא בהתרחבות גדול, כדי שיהיה האור הנמשך אל הנאצלים במדה וקצבה אשר לסבה זו נקראו הנאצלים יוד מדות וי"ס, להורות שיש בהם מדה וקצבה ומספר קצוב, משא"כ בא"ס. וכמו"ש בספר הזוהר פ' פנחס, פקודא תליסר דא ק"ש וכו' אבל לא אית ליה מדה ולא שם ידוע כגונא דספירן וכו' דכל ספירה אית לה שם ידוע למדה וגבול ותחום ע"כ. ובהיות הקו דק, ימשך להם שפע כדי צרכם בלבד בערך היותם נאצלים, ולא יותר מדאי בערך היותם מאצילים.

כ) והנה העגול הזה הראשון היותר דבוק עם הא"ס הוא הנק' כתר דא"ק. ואח"כ נתפשט עוד הקו הזה ונמשך מעט וחזר להתעגל ונעשה עיגול ב' תוך עיגול הא', וזה נק' עגול החכמה דא"ק. ועוד התפשט יותר למטה וחזר להתעגל ונעשה עגול ג' תוך עגול הב' הזה ונק' עגול בינה דא"ק. ועד"ז היה חוזר ומתפשט ומתעגל עד עיגול יוד הנק' עגול מלכות דא"ק. והרי נתבאר ענין יוד

פנים מאירות

כ) היותר דבוק עם הא"ס: משום דאין בשורש הכתר שום בחי' כלי, וכל ריחוק מקום ה"ס שינוי הצורה שהוא רק מתכונת הכלי, ועד"ז יתר הבחי' שהיא לפי מדרגתה.

הוא הנק' כתר דא"ק וכו': ע"ס הם כח"ב זו"נ, שהוראתם הוא לפי ערך התקרבותם לבחי' כלי ממש שהיא מלכות. וחכמה בינה וזעיר אנפין, המה ג' בחי' הראשונות שמתכונתם יוצאת התכללות הכלי לפעולה.

וכתר ה"ס א"ס. ועי' בפמ"ס.

ונמשך מעט וחזר להתעגל וכו': דאע"ג דאמר לעיל שהעיגולים והיושר יצאו בב"א, היינו דוקא בג' ראשונות דיושר כח"ב, אבל ז"ת יצאו ונמשכו לאחר תשלום העגולים דאז ה' הספירה, ומאי דקאמר ונמשך מעט, יורה על ז"ת חג"ת נה"י דיושר שנמשכים לאחר תשלום י"ס דעגולים.

שתכונתם עוד נבנה מטרם ביאת הקו, דע"כ מקבלים הם בחי' הארה דרך אור המקיף, אמנם מרחוק הוא, אבל עיקר הארתם מוכרחים לקבל מבחי' הקו דוקא בלבד, דאם יוכלו לקבל כל הארתם מאו"מ, א"כ יתבטל שוב כל הגבול דבחי' אחרונה.

יוד מדות וי"ס וכו' וקצבה ומספר קצוב: מדה, יורה על ענין בחי' אחרונה, שהיא מודדת את הספירות ומסיימת אותם. ספירה, יורה על שפע עצמות האור שבא במדה. ומספר קצוב, יורה על ע"ס דאור ישר הבאות מעילא לתתא ועל ע"ס דאו"ח העולות מתתא לעילא, דהיינו מבחי' האחרונה עד כתר, כמו"ש, שזה המספר הוא מחוייב להיות בכל ספירה לא פחות ולא יותר.

כדי צרכם בלבד וכו': פירוש, באופן שיעלה ענין התיקון כהלכתו, בסו"ה לבלתי ידח ממנו נדח.

ספירות שנאצלו בסוד יוד עיגולים זה בתוך זה, וכ"ז הוא בחי' י"ם הכוללת דרך סתם כל בחי' העולמות כולם, אמנם מבואר ופשוט שכמה מיני עולמות נאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו אלף אלפים ורבוא ריבואות, וכולם כאחד הם בתוך המקום החלל ההוא הנ"ל ואין דבר חוצה לו.

ז) והנה כל עולם ועולם יש בו י"ם פרטיות, וכל ספי' וספי' פרטית שבכל עולם ועולם כלול מי"ם פרטי פרטיות, וכולם הם בצורת עיגולים זה בתוך זה וזה לפני מזה עד אין קץ ומספר, וכולם כגלדי בצלים זה בתוך זה, ע"ד תמונת הגלגלים כנו' בספרי תוכניים. והנה הבחי' המחברת כל העיגולים יחד הוא ענין קו הדק הזה, המתפשט מן הא"ם ועובר ויורד ונמשך מעיגול על עיגול עד סיום תכלית כולם כנ"ל, ודרך קו הזה נמשך האור והשפע הצריך לכל או"א מהם, והרי נתבאר בחי' יוד עיגולים של י"ם.

מ) ועתה נבאר בחי' הב' שיש בי"ם הלא היא בחי' אור היושר, כדמיון ג' קוים בצורת אדם העליון. והנה דרך קו הנ"ל המתפשט מלמעלה למטה אשר ממנו מתפשטים העיגולים, גם הקו ההוא מתפשט ביושר מלמעלה למטה, מראש גג העליון של עיגול העליון מכולם עד למטה מתחתית סיום כל העיגולים ממש מלמעלה למטה כלול מי"ם בסוד צלם אדם ישר בעל קומה זקופה כלול מרמ"ח אברים מצטיירים בציור ג' קוים ימין שמאל אמצע כלול מי"ם בכללות, וכל ספי' מהם נפרטת לי"ם עד אין קץ, ע"ד הנ"ל בענין י"ם שהם בדרך עיגולים. והנה בחי' זאת הב' נק' צלם אלקים, ועליה רמז הכתוב באמרו ויברא אלקים את

פנים מאירות

אלא דרך הקו שהוא מחברם יחד. כדמיון ג' קוים וכו': קו ימין הוא חח"נ קו שמאל הוא כג"ה וקו האמצעי הוא דת"י. וכן ע"ד סגולתין חב"ד חג"ת נהי"מ כמו"ש.

מ) מתחתית סיום כל העיגולים: פירוש, הקו מתפשט עד הנקודה האמצעית שהיא הסיום דכולם, אבל לא עד בכלל. שהם בדרך עיגולים: ענין התחלקות והבחן המדרגות נמשך מהארת הקו, שעגולים ויושר מקבלים הימנו.

וכ"ז הוא בחי' י"ם הכוללות וכו': פירוש, ע"ס דאדם קדמון המה כוללים לכולהו עולמות דאבי"ע, שהם נחשבו רק לבחי' לבושים לא"ק.

אלף אלפים וכו': ומהם אינו עוסק כלל בספר, רק מא"ק וד' לבושו אבי"ע.

ז) וכולם כגלדי בצלים וכו': לאפוקי מעיגול שטחי דיש בו פנים ואחור, אלא כדורי שאין בו רק פנימי ומקיף וסופו באמצעו כנ"ל. והנה הבחי' המחברת כל העיגולים יחד וכו': דשפע העצמות אינו מגיע לעיגולים,

האדם בצלמו בצלם אלקים, וכמעט כל ספר הזוהר ותיקונים רוב דבריהם כולם מתעסקים בבחי' ב' הזאת בלבד, כמו"ש הישב במ"א. והרי בזה מתקיימים ב' הסברות הנ"ל, כי יש ב' בחי', דרך עיגולים ודרך קוים, ושניהם כאחד טובים דברי אלקים חיים, ובזה יתיישב לך כמה מאמרים הנראים כחולקים זה על זה בענין סדר ומצב הי"ס.

ג) גם נתבאר לך החקירה הנ"ל, איך יהי' ראש וסוף מעלה ומטה בענין הי"ס, והנה הוא מבואר בכל ב' בחי' אלו, הא' בחי' הי"ס בציור עגולים זה תוך זה, וזה פשוט הוא שעגול הסובב על כולם שהוא גלגל הכתר, הנה הוא רבוק עם הא"ס יותר מכולם, ולכן הוא משובח מכולם. אמנם גלגל הב' הנק' חכמה, יש הפסק בינו ובין הא"ס והוא גלגל הכתר, לכן מעלתו למטה ממעלת הכתר. וכן גלגל הבינה הוא רחוק מהא"ס שיעור שני עיגולים, ומעלתו למטה ממעלת החכמה. ועד"ז כל עיגול ועיגול מכל העולמות כולם אשר בתוך החלל, כל הקרוב אל הא"ס יותר מחבירו הוא עליון מאוד ומשובח מחבירו, עד שנמצא

פנים מאירות

המקיף עליהם בהשואה אחת בלי הבחן המדרגה, אלא אח"כ בהארת הקו נעשה גם בהארת העגולים הבחן מדרגות. ואז נמצא הכתר שאין בו כלל בחי' כלי, הוא ודאי יותר קרוב אל הא"ס, כי ענין ריחוק המקום הוא ע"פ ערך שינוי הצורה שיש בכלי הקבלה. והחכמה, שהיא עכ"פ בחי' כח לכלי היא פחותה מן הכתר. והבינה, שהיא בחי' פועל לכלי עוד גרועה ממנו. וז"א, שהוא בחי' כח לפעולה גמורה עוד גרוע מהבינה. והנוק', שהיא בחי' הפעולה הגמורה שבכלי הקבלה, היא פחותה מכולם.

אמנם גלגל הב' וכו' יש הפסק וכו': פירוש, דביאת הקו היה בסוד התכללות הספירות זו מזו, ויצאו ע"ס בכתר בשלימות ואח"ז יצאו ע"ס דחכמה, וכבר נודע שבחי' האחרונה שבמלכות נשארה פנויה בלי אור, ונעשה מחמתה בחי' הפסק בין ספירה לספירה, והבן.

עד שנמצא עוה"ז וכו': היינו בערך עגולים.

ב' בחי' דרך עגולים ודרך קוים: כי העגולים נמשכים מרשימת מקום הפנוי טרם שהאיר בו הקו, והיושר נמשך מהארת הקו עצמו, שאין העדר והשתנות ברוחניות, אלא הענינים נוספים בערכי התלבשות זע"ז.

ג) שעגול הסובב על כולם וכו' גלגל הכתר וכו': פירוש, ד' הבחי' היו כלולות במלכות דא"ס ג"כ, אלא שלא היה שום שינוי צורה בבחי' ד' וממילא אין כאן הבחן כלל בבחי' אחת לבחי' שניה, דכל ענין ההבחן הוא בערכי ההתעבות עד שמתגלה כלי הקבלה האמיתי שהיא בחי' ד' שיש בה בחי' עיבוי ושינוי צורה ממש שכל זה לא היה כלל באור א"ס ב"ה, אבל מהצמצום ולמטה שנתהוה בבחי' הד' בחי' עיבוי ושינוי צורה, נמצא אז נבחנות כל ד' הבחי' בהבחן ההתעבות שלהם זו יותר מזו. וע"כ נתהוה תיכף בעת הצמצום הבחן ע"ס דעגולים, שהם עיגול כתר חכמה ז"א ומלכות, אשר היו מקבלים הארתם מא"ס

עוה"ז האמצעי החומרי היא נקודה האמצעי התיכוני תוך כל העיגולים כולם, בתוך כל המקום החלל ואויר הפנוי הנ"ל, וגם הוא מרוחק מן הא"ס הרחקה גמורה יותר מכל העולמות כולם, וע"כ הוא כ"כ גשמי וחומרי בתכלית הגשמיות עם היותו נקודה האמצעית בתוך כל העיגולים והבן זה היטב.

ס) ועוד יש סיבה ב' קרובה אל הנ"ל, כי הנה נתבאר איך הקו הנמשך מא"ס הוא המתפשט ואח"כ מתעגל ומתפשט יותר למטה ומתעגל עד סיום תכלית כל העיגולים, ועיגול המתהווה ראשון במקום ראשית הקו, הנה הוא מעולה ומשובח מכל העיגולים אשר תחתיו, כי הנה הוא נמשך מראש הקו, ועוד כי הנה הוא מקבל הארה בהיותו במקום גבוה יותר מכולם. וזהו העיגול העליון שכולם יהי' נקרא מעלה, והעיגול היותר פנימי הוא אמצעי ותיכון שכולם אשר הוא תחתון

פנים מאירות

העיגולים דכל ע"ס שלהם, וז' ספירות תחתונות נמשכים בתוכיות של העגול העשירי דהיינו מלכות דעגולים ועד"ז בינה וזו"ן דעגולים ויושר. ונמצא שישנה התפשטות ז"ס תחתונות דיושר בין כל עגול ועגול. דבין עגולי כתר לעגולי חכמה מפסיקין ז"ת דיושר דכתר, אשר עגול הראשון דחכמה מתחיל אחר סיום מלכות דז"ת דיושר דכתר. ועד"ז בין עגולי חכמה לעגולי בינה, אשר עגול הראשון דבינה מתחיל אחר סיום מלכות דז"ת דיושר דחכמה, ועד"ז בינה וזו"ן. והיינו דקאמר מתפשט ואח"כ מתעגל והבן.

ועגול המתהווה ראשון וכו' ומשובח מכל העגולים אשר תחתיו: פירוש, ע"ס דעגולי הכתר הנה מקבלים הארתם מראשית הקו שהוא כח"ב דכתר, אמנם עגולי החכמה הנה מקבלים הארתם מתחתית קו היושר דכתר דהיינו אחר המלכות דז"ת דכתר ועד"ז כולם, עד ע"ס דעגולי מלכות דעגולים שהמה מקבלים ממלכות דז"ת דז"א דיושר, ונתבאר שכל הקודם הוא משובח.

ס) ועוד יש סיבה ב' קרובה אל הנ"ל: פירוש, דבטעם הקודם מבאר הבחן המדרגות לפי תכונת הכלים דעגולים עצמם, וכאן מוסיף טעם ע"פ הארת הקו, אשר גם העגולים מקבלים עיקר הארתם ממנו. וידוע שבהארת הקו יהי' האור עצמו בבחי' ראש תוך סוף, כי בו יש בחי' הגבול מצד המאציל ג"כ.

הוא המתפשט ואח"כ מתעגל וכו': פירוש, דהעיגולים מסבבים דוקא על הראש דיושר ולא על ז' ספירות תחתונות דיושר, ונמצא בביאת הקו, נמשך ג"ר דיושר שהם כתר חכמה בינה ויחד עמו נמשכות כל עשר ספירות דעגולים עד מלכות, באופן שכח"ב דיושר עומדים בכל המקום דכל עשר ספירות דגגי העגולים, וז' תחתונות נמשכין כולם בתוכיות של העגול העשירי שהיא מלכות דעגולים, וכ"ז הוא ע"ס דכתר דעגולים ויושר.

ועד"ז ע"ס דעגולים ויושר דחכמה שמתחלה נמשך הקו לג"ר דחכמה דהיינו כח"ב ונמשך עמו יחד כל ע"ס דעגולים דחכמה עד מלכות ונמצאים כח"ב דיושר תופסים מקום גגות של

שבכולם אשר הוא מקבל האור מתחתית הקו ההוא יהי' נק' מטה. ובענף ג' בענין יו"ד עיגולים דעולם הנקודים, יתבאר האידך גם בחי' י"ס של העיגולים יש בהם בחי' קוים ממש עם היותם עיגולים, מלבד בחי' הי"ס של היושר הנעשה בציור מראה אדם ע"ש ושם תכלית דרוש העיגולים, ושם יתבאר לך איך גם בי"ס העיגולים יצדק בהם ימין שמאל ואמצע עם היותם כדמיון עיגולים זה בתוך זה.

ע) והנה גם בבחי' ב' של היושר שהוא בציור אדם, יצדק שם מעלה ומטה פנים ואחור, כי פשוט הוא שהקרוב אל ראשית הקו יהי' ראש, ושל מטה ממנו יהי' גוף ושלמטה ממנו יהי' רגלים וכיוצא בזה בשאר פרטי פרטות, ובענף ג' יתבאר ג"כ בענין יו"ד עיגולים דא"ק ע"ש, והוא ענין זה שנתבאר בענף זה, איך כל העולמות הם בבחי' עיגולים זה בתוך זה כגלדי בצלים, והנה בחי' א' נרמז בזוהר בכ"מ בפרט בפרשת ויקרא דף ט' ויו"ד, איך אפי' הרקיעים והארצות כגלדי בצלים זה בתוך זה ע"ש, וכך בפ' בראשית דף י"ט, וז"ל, כולא איצטריך לקוב"ה למברי עלמא בהו ולא תתקנא עלמא בהו, וכולא מוחא לגאון, וכמה קליפין חפיין למוחא, וכל עלמא כגוונא וכו', כולא איהו דא לגו מן דא, ודא לגאון מן דא וכו', והרי מוכרח איך כל העולמות זה סובב לזה וזה סובב לזה.

פ) ואע"פ שמשם נראה להיפך, שהיותר פנימיות הוא מוח והחופף עליו היא קליפה הגרועה ממנו, אם תפקח עיני שכלך תבין ותראה כי מאמר זה מדבר בערכינו אנחנו שוכני ארץ התחתונה, אשר היותר קרובה אלינו הוא הנק' קליפה הסובבת בערכינו, אשר המוח הוא אשר לפנים הימנו והוא הגלגל הסובב עליו, ואח"כ גלגל אחר היותר פנימי ממנו בערכינו, והוא המוח אשר לגלגל אחר.

פנים מאירות

מהעליונים, וע"כ כשמצייר זה בבחי' עיגולים יהי' היותר פנימי בחי' מוח, והרב מדבר על מצב העולמות עצמם כשנשפע השפע מעילא לתתא, ואז ודאי היותר פנימי הוא קליפה. כי עיקר הוא התוכן של הדברים אשר סוד העגולים הוא אשר הסיום והגבול שיש בהם הוא מכח הנאצל עצמו ולא מצד המאציל, ע"כ נחשב סופו וגבולו במרכזו שכלפי עילא נחשב לחיצון וכלפי דידן נחשב לפנימי, ודו"ק.

אשר הוא מקבל האור מתחתית הקו ההוא: פירוש, מתחתית הקו דספירה הקודמת, שהחכמה מקבלת מתחתית הקו דכתר דהיינו ממלכות דז"ת דיושר כנ"ל, ועד"ז הבינה מתחתית הקו דחכמה, וז"א מתחתית הקו דבינה, עד מלכות מתחתית הקו דז"א.

פ) כי מאמר זה מדבר בערכינו וכו': פירוש, כי הזוהר מדבר על דרך קבלתנו השפע

ובעד"ז עד אשר נמצא שהא"ס הוא לפנים מכל האצילות והוא מוח פנימי לכולם, וכל הנאצלים קליפין שלו והגלגל היותר קרוב אלינו הוא החיצון שבכולם וקליפה לכולם. ואמנם בבחי' העולמות בעצמם אינם כך אלא פנימי שבכולם הוא הקליפה והסובב על כולם הוא המוח, אבל כפי ראות עינינו זה שאנו רואין בעינינו תחילה נק' חצון והוא הקליפה שהוא הגלגל היותר קרוב אלינו, וכל מה שמתרחק מאצלינו וסובב כל שאר הגלגלים נק' פנימי בערכינו ונק' מוח לכל מה שלמטה הימנו.

(צ) גם במאמר זה יובן הבחי' הב' הנק' ציור אדם ביושר שכולל כמה עולמות, כנזכר בס' הזוהר פ' תולדות דקל"ד, וכמא דב"נ איהו אתפליג לכמה שייפין וכולהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנין אילין על אילין וכולהו חד גופא ה"נ עלמא, ובענף ד' נבאר לך האיך כל הבחי' מצטיירין בציור אדם, והם דא לגו מן דא ודא לגאו מן דא, עתיק לגו מן א"א, א"א לגו מן או"א, ואו"א לגו וכו', עד סוף כל המדרגות. ושם יובן היטב כפי היותם דא לגו מן דא, דא מוחא ודא קליפה, ע"ש היטב. הרי נתבאר ענין ב' בחי' שיש בי"ס: א' בחי' עיגולים, וא' בחי' יושר כמראה אדם.

פנים מסבירות ענף א'

(א) דע וכו' ממלא כל המציאות וכו'. דברים הללו צריכים ביאור, דמטרם שנאצלו העולמות איך היה שם בחי' מקום של מציאות שהיה אור הפשוט ממלא אותו כולו. גם ענין עליית הרצון להצטמצם כדי להוציא לאור שלימות פעולותיו, דמשמע מדברי הספר דכבר היה שם איזה חסרון ח"ו. גם ענין נקודה האמצעית אשר בו ממש ששם היה דבר הצמצום שהוא מתמיה מאוד, דהא כבר אמר שאין שם ראש ותוך וא"כ איך יש אמצע. אמנם כן הדברים הללו עמוקים מני ים וע"כ אני מוכרח להאריך בביאורם.

דע שאין לך שום מהות של ישות בעולם, הן מן המוחשות אל החושים שלנו והן מן המושכלות בעין השכל שלנו שאינו כלול בבורא ית', דהא כולם נמשכין לנו הימנו ית' וכלום יש לך נותן מה שלא יהיה בו, וענין זה כבר מבואר היטב בספרים. אמנם צריך להבין אשר אותם המושגים שהם נפרדים אצלינו או הפכיים, עד"מ מושג החכמה נבחן בהפרש מן מושג המתיקות, שהחכמה והמתיקות ב' מושגים נבדלים המה זה מזה, וכן מושג הפועל הוא ודאי בהפרש מן מושג הפעולה שהפועל ופעולתו בהכרח ב' מושגים נבדלים זה מזה, ומכ"ש המושגים ההפכיים כמו המתיקות והמרירות, המה נבחנים ודאי כל אחד לעצמו. אמנם אצלו ית' יהיה החכמה

והתענוג, ומתיקות וחריפות, ופעולה ופועל, וכדומה מן הצורות המשוונות וההפכיות, כל זה כלול כאחד באורו הפשוט בלי שום הכר והבדל ביניהם כלל, אלא במושג אחד יחיד ומיוחד. אחד יורה שהוא בהשואה אחת. יחיד יורה על הנמשך הימנו, שגם כל אלו הריבויים המה אצלו ית' בצורת יחיד כמו עצמותו ית'. מיוחד יורה אשר הגם שהוא פועל ריבוי הפעולות, אמנם כח אחד פועל כל אלה וכולם חוזרים ושבים ומתיחדים בצורת יחיד, שצורה זו היחידה בולעת כל הצורות המתראים בפעולותיו. והוא ענין דק מאוד ולא כל מוחא סביל דא. וכן פירש לנו הרמב"ן ז"ל, על ענין אחדותו ית' בסוד אחד יחיד ומיוחד, וזה לשונו בפירושו על ספר יצירה פ"א מ"ז: יש הפרש בין אחד ויחיד ומיוחד, שם המתפרש כשהוא מתיחד לפעול בכח אחד נקרא מיוחד. וכשהוא מתחלק לפעול פעולתו, כל חלק ממנו נק' יחיד. וכשהוא בהשואה אחת נקרא אחד ע"כ לשונו הזך. וכמו"ש הרמב"ם ז"ל, הוא היודע הוא הידוע והוא הדעה, ע"כ. כי מאד גבהו מחשבותיו ממחשבותינו ודרכיו מדרכינו.

וצא ולמד מאוכלי המן, שהמן נקרא לחם מן השמים משום שלא נתגשם בהתלבשותו בעוה"ז, ואמרו חז"ל שכל אחד ואחד היה טועם בו כל מה שרצה, ונמצא שהיה בו בהכרח מן הצורות

באלקיות כביכול, איך ובמה יתפרדו זה מזה.

וטרם נבא אל הביאור נסביר מהות ענין ההבדלה הנוהגת ברוחניים. ודע,

אשר אישים הרוחניים מתפרדים זה מזה רק על פי שינוי צורה בלבד, דהיינו אם דבר רוחני אחד קונה בעצמו שתי צורות כבר אינו אחד אלא שנים. ואסביר לך בנפשות בני האדם שהם ג"כ רוחניים, ונדע חוק הרוחני אשר צורתו פשוטה, וזה ודאי שיש ריבוי נפשות כמספר הגופות שהנפשות מאירות בהם, אלא שהן נבדלות זו מזו ע"י שינוי הצורה שבכל אחת ואחת. וע"ד שאמרו חז"ל, כשם שאין פרצופיהם שווים זה לזה כך אין דעתם שוין זה לזה. ויש בסגולת הגוף להבדיל בצורות הנפשות, עד להבחין בכל נפש לפי עצמה שזו נפש טובה וזו נפש רעה, וכדומה בצורות הנבדלות.

והנך רואה דכמו דבר גשמי מתחלק ונחתך ונבדל בגרון ותנועה בהרחקת מקום בין חלק לחלק, כמו כן דבר רוחני מתחלק ונחתך ונבדל בסבת שינוי צורה מחלק לחלק, ולפי שיעור של ההשתנות כן ישוער המרחק מן חלק לחלק, וזכור זה היטב.

(ג) **אמנם** עדיין לא הונח לנו אלא בעוה"ז בנפשות בני אדם, אבל בדבר הנשמה שאמרו בה שהיא חלק אלוקי ממעל, עדיין לא נתבאר איך נבדלת היא מאלקיות, עד שיתכן לקרותה חלק אלקי. ואין לומר על ידי שינוי הצורה דח"ו לומר כן, דכבר ביררנו שהאלקיות הוא אור פשוט, הכולל כל מיני ריבוי הצורות והפכיות הצורות שבעולם, באחדותו הפשוטה בסוד אחד יחיד ומיוחד. וא"כ

ההפכיות, דהיינו אחד טעם בו טעם מתוק והשני טעם בו טעם חריף ומר, אשר המן בעצמו היה בהכרח כלול משני ההפכיים יחד, דכלום יש לך נותן מה שאין בו, וא"כ איך אפשר שיהיו ב' הפכים בנושא אחד, אלא על כרחך שהוא פשוט ומופשט מב' הטעמים ורק כלול הוא מהם, באופן שהמקבל הגשמי יכול להבדיל לעצמו הטעם שרוצה. ועל דרך זה תבין כל דבר רוחני, שהוא בעצמו יחיד ופשוט, אמנם כלול מכל ריבוי הצורות שבעולם, ובביאתו ליד המקבל הגשמי והמוגבל, אז יעשה בה המקבל צורה נבדלת אחת מכלל ריבוי הצורות המתיחדות במהות הרוחנית ההיא. ולפי"ז יש להבחין תמיד בהשפעתו ית' ב' בחי', א' היא צורת מהות השפע העליונה טרם ביאתה לכלל קבלה, שעדיין הוא אור פשוט וכולל. ב', היא אחר שהגיע השפע לכלל קבלה, שע"ז קנתה צורה נבדלת אחת וחלקית לפי תכונת המקבל. (ב) **ובזה** נבוא להבין מ"ש המקובלים במהות הנשמה, וזה לשונם: אשר הנשמה היא חלק אלוהי ממעל ממש ואין בה שום שינוי כלל מן הכל אלא במה שהנשמה היא חלק ולא כל. ודומה לאבן הנחצבת מההר, שמהות ההר ומהות האבן שוה, ואין שום הבחן מן האבן אל ההר, רק בזה שהאבן היא רק חלק מן ההר וההר הוא בחי' הכל עד כאן תמצית דבריהם ז"ל. ולכאורה הם דברים מתמיהים בתכלית, וביותר קשה להבין, איך יתכן לדרוש בחי' הבדל וחלק מן האלקיות עד לדמות לאבן הנחצבת מההר, דבשלמא אבן, היא נחצבת מההר ע"י גרון ומקבת, אבל

איך יצוייר לנו בחי' שינוי צורה בנשמה שתהיה משונה מהאלקיות שמשום זה תהיה נבדלת לקנות שם חלק הימנו ית'.

ובאמת אשר קושיא זו נוהגת ביותר באור א"ס ב"ה שמטרם הצמצום,

ומבואר בפמ"א אשר זו המציאות שלפנינו כל העולמות עליונים ותחתונים יחד נבחנים בשתי הבחנות, הבחן א' הוא

צורת כל המציאות הזו איך שהיא בטרם הצמצום, דהכל היה אז בלי גבול ובלי סוף, והבחן זה נקרא אור א"ס ב"ה. הבחן

ב', הוא צורת כל המציאות הזו שכבר באה מהצמצום ולמטה, אשר הכל הוא בגבול ומדה, והבחן זה נקרא ד' העולמות

אצילות בריאה יצירה עשיה. ונודע שבעצמותו ית' לית מחשבה תפיסא בי' כלל וכלל ואין בו שום שם וכנוי, דכל מה

שלא נשיג איך נגדרהו בשם, דכל שם ענינו השגה, שיורה שמושג לנו בבחי' השם הזה. וע"כ ודאי שבעצמותו ית' אין

שום שם וכנוי כלל וכלל, וכל השמות והכינויים המה רק באורו ית' המתפשט הימנו. אשר התפשטות אורו ית' מטרם

הצמצום שהיה ממלא כל המציאות בלי גבול וסוף, הוא נקרא בשם אין סוף ב"ה. ולפי זה צריך להבין, במה שאור א"ס ב"ה

מוגדר לעצמו ויצא מכלל עצמותו ית', עד שנוכל לגדרהו בשם, כמו שהקשינו בנשמה כנ"ל.

ד' ולהבין באפס מה במקום גבוה הנ"ל צריכים להרחיב הדברים. ונחקור בקוטב כל זו המציאות שלפנינו

ותכליתה הכללית, שכלום יש לך פועל בלי תכלית, וא"כ תכלית זו מה היא, אשר לסבתה המציא ית' כל המציאות

הזו שלפנינו, בעולמות העליונים

ובעולמות התחתונים. אמנם כן כבר הורו לנו חז"ל בהרבה מקומות, אשר כל העולמות כולם לא נבראו אלא בשביל

ישראל המקיימים תורה ומצוות וכו' וזה מפורסם. אלא צריך להבין בזה, בקושי' של חז"ל שהקשו ע"ז, אם הכונה של

בריאת העולמות היא בשביל להנות לנבראיו, א"כ מה היה לו ית' לברוא את העוה"ז הגשמי העכור המלא יסורין,

דבלי זה ודאי שהיה יכול להנות לנשמות כמה שרוצה כביכול, ולמה הביא את הנשמה בגוף עכור ומזוהם כזה. ותירצו

על זה, דמאן דאכיל דלאו דילי' בהית לאסתכולי באפי', פירוש, דבכל מתנת חנם נמצא פגם של בושת פנים, וכדי

למנוע מהנשמות הפגם הזה, ברא את העוה"ז שישנה כאן מציאות של עבודה, ונמצאו נהנים לעתיד מיגיע כפיהם, כי

נוטלים שכרם משלם חלף יגיעתם וניצולים עי"ז מפגם של בושת ע"כ.

ודבריהם ז"ל אלו מוקשים מאד סביב סביב. דמתחילה קשה, הא עיקר מגמתינו ותפלתינו היא מאוצר

מתנת חנם חננו, ואמרו ז"ל אשר אוצר מתנת חנם מוכן הוא רק בשביל הנשמות היותר גדולות בעולם. וביותר קשה עיקר

תירוצם, שתירצו אשר במתנת חנם נמצא חסרון גדול, דהיינו בושת הפנים הנמצא לכל מקבל מתנת חנם, שלהשלמה זו

הכין ית' את עוה"ז שיש בו מציאות יגיעה ועבודה, כדי שבעוה"ב יטלו את שכרם חלף טרחתם ויגיע כפם. ותירוצם

תמוה מאוד, הא למה זה דומה אל אדם האומר לחבירו, עבוד עמי רגע אחד קטן ותמורת זה אתן לך מכל תענוגי עולם ושכיות החמדה כל ימי חיך, דאין לך

והיא עצם כל הפעולות והיא מקבלת התכלית והיא מהותה של היגיעה והיא עצמה מציאות כל השלימות והשכר המקווה. כמו שפירש הרמב"ן ז"ל, בסוד אחד יחיד ומיוחד, כנ"ל.

והיינו שהאריך הרב ז"ל בפרקים הראשונים שבספר הזה בענין הצמצום הא', להיות ענין זה החמור שבחמורות, כי בהכרח הוא אשר גם הקלקולים וכל מיני החסרונות המה נמשכים ובאים הימנו ית', וכמוש"כ יוצר אור ובורא חושך. והנה הקלקולים והחושך המה הפכים אמיתיים לו ית', ואיך אפשר שימשכו זה מזה ואיך באים ביחד עם האור והעונג שבמחשבת הבריאה. ואין לומר שהם ב' מחשבות מיוחדות זו מזו, דח"ו לומר ולהרהר כזאת, וא"כ איך כ"ז נמשך הימנו ית', עד לעולם הזה המלא חלאה ויסורין וזוהמא גדולה, ואיך הם מתכלכלים יחד במחשבה היחידה.

(ה) **עתה** נבא אל הביאור בצורת מחשבת הבריאה. דוה ודאי אשר סוף מעשה במחשבה תחילה, כי אפי' באדם גשמי בעל ריבוי מחשבות גם בו יבוא סוף המעשה במחשבתו תחילה, עד"מ, כשעוסק בבנין ביתו אנו מבינים שהמחשבה הראשונה שחשב בעסק זה הוא שחשב צורת בית לשבת בו, וע"כ מוקדם לו ריבוי מחשבות וריבוי פעולות, עד שגומר צורה זו שחשב מראש, וצורה זו באה לו בסוף כל פעולותיו. והנך רואה שסוף מעשה במחשבה תחילה, והנה סוף המעשה הוא הקוטב והתכלית שבשבילו נברא כל אלה והיינו כדי להנות לבריותיו כמו"ש בזהר. ונודע שמחשבתו ית'

מתנת חנם גדולה מזו, משום דהשכר אין לו שום השתוות עם העבודה, דהרי העבודה היא בעוה"ז עולם עובר שאין לו ערך של כלום כלפי השכר והתענוג של עולם נצחי, דאיזה ערך יש אל כמות עולם עובר נגד כמות עולם נצחי, ואצ"ל באיכות היגיעה שאין בה ערך של כלום כלפי איכות השכר, וכמו"ש ז"ל עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות וכו'. ואין לומר דמקצת השכר נותן השי"ת חלף טרחתם והשאר במתנת חנם, דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתם דהא נשאר הפגם של בושות הפנים בשאר המתנה. אלא שאין דבריהם אלו מובנים כפשוטם אלא ישנה כאן כוונה עמוקה. **וטרם** שאנו נכנסים בביאור דבריהם ז"ל, צריכים להבין במחשבתו ית' בבריאת העולמות והמציאות שלפנינו, אשר לא יצאו פעולתם לפניו ית' בדרך ריבוי מחשבות כמו דרכינו, כי הוא ית' אחד יחיד ומיוחד. וכמו שהוא פשוט כך אורותיו הנמשכים הימנו פשוט ומיוחד בלי שום ריבוי צורות, כמו שכתוב כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי וכו'. ועל כן תבין ותשכיל, דכל השמות והכנויים וכל העולמות העליונים והתחתונים, הכל אור פשוט אחד יחיד ומיוחד, דלגבי השי"ת האור הנמשך והמחשבה והפעולה והפועל וכל מה שהלב יכול לחשוב ולהרהר, המה אצלו דבר אחד ממש.

ועל פי זה תשפוט ותשכיל, אשר במחשבה אחת נאצלה ונבראה כל המציאות הזו עליונים ותחתונים יחד, עד ככלות הכל בגמר התיקון. אשר אותה המחשבה היחידה היא הפועלת את הכל

הנ"ל, אשר באור הזה כלול בו הרצון לקבל מעצמותו ית' כנ"ל. והיא צורה חדשה שהיא אינה כלולה ח"ו כלל וכלל בעצמותו ית'. וזו הצורה היא ג"כ כל גדלו של האור הזה, ודו"ק כי אי אפשר להאריך כאן.

אמנם בכל יכלתו לא היתה נבחנת צורה חדשה זו לבחי' שינוי מאורו ית', שז"ס שאיתא בפדר"א שטרם שנברא העולם היה הוא אחד ושמו אחד. הוא יורה על האור שבא"ס ב"ה. ושמו יורה על המקום שה"ס הרצון לקבל מעצמותו ית' הכלול באור א"ס ב"ה. ומשמיענו שהוא ושמו אחד, כלומר ששמו שה"ס הרצון לא נבחן בו שום שינוי צורה והבדל מן האור שבו, והאור והמקום אחד הם ממש, דאם היה שם איזה שינוי וגרעון במקום בערך אור א"ס ב"ה, אז ודאי היו שם ב' בחי' ודו"ק.

וזו דבר הצמצום אשר הרצון לקבל הכלול באור א"ס ב"ה המכונה מלכות דא"ס, קישטה בעצמה להתעלות ולהשוות צורתה ביותר לעצמותו ית'. וע"כ מיעטה את רצונה מלקבל שפעו ית' בבחי' הד' שברצון כמו"ש זה לקמן בכוונה דעל ידי כן יתאצלו ויבראו העולמות עד לעוה"ז, שבאופן זה תהיה מתקנת צורת הרצון לקבל ותשוב אל צורת ההשפעה, ובזה תבוא בהשואת הצורה אל המאציל. והנה אחר שמיעטה ברצון לקבל, ממילא נסתלק משם האור, דכבר נודע דהאור תלוי ברצון והרצון הוא המקום של האור.

ו) **ועתה** יתבאר ענין מחצבת הנשמה שאמרו שהוא חלק אלקי ממעל וכו'. שהקשינו לעיל, איך ובמה תשתנה

גומרת ופועלת תיכף, דלא אדם הוא להיות מחוייב לכלי מעשה, אלא המחשבה לבדה גומרת כל הפעולה תיכף ומיד. ולפי זה מובן שתיכף בחשבו ית' על דבר הבריאה להנות לנבראיו, תיכף נמשך ונתפשט האור הזה הימנו ית' בכל צביונו וקומתו וכל גבהם של התענוגים שחשב בהם, שכל זה נכלל באותה המחשבה שאנו מכנים אותה מחשבת הבריאה. והבן זה היטב כי מקום שאמרו לקצר הוא.

וזו שאמר הרב ז"ל מתחילה היה אור א"ס ב"ה ממלא את כל המציאות. פירוש, כיון דחשב השי"ת להנות את הנבראים והאור התפשט ויצא מלפניו כביכול, תיכף הוטבע באור הזה הרצון לקבל את הנאתו. ותשפוט ג"כ שזה הרצון הוא כל מדת גודלו של האור המתפשט, כלומר שמדת אורו ושפעו הוא כפי השיעור שרוצה להנות לא פחות ולא יותר, ודו"ק בזה. וע"כ אנו מכנים מהותו של הרצון לקבל המוטבע באור הזה מכח מחשבתו ית', בשם מקום. עד"מ, באמרנו שאדם אחד יש לו מקום לקבל סעודת ליטרא לחם והשני אינו יכול לאכול יותר מחצי ליטרא לחם, באיזה מקום אנו מדברים, לא מגודלם של בני המעיים, זולת מגודל של החשק והרצון לאכול. והנך רואה, שמדת מקום הקבלה של הלחם תלוי בשיעור הרצון והחשק של האכילה, ואצ"ל ברוחניות אשר הרצון של קבלת השפע הוא המקום של השפע, והשפע נמדד במדת הרצון.

ובזה ארוח לן להשכיל במה שאור א"ס ב"ה יצא מכלל עצמותו ית', להיות נגדה בשם אור א"ס. והיינו בהבחן הזה

צורת הנשמה מאורו הפשוט, עד שתהיה נבדלת בזה מן הכל ית'. ועתה מובן, כי נעשה בה באמת שינוי צורה גדול, כי הגם שהוא ית' כולל כל הצורות שאפשר לחשוב ולהרהר, אמנם אחר האמור לעיל, אתה מוצא צורה אחת שאינה כלולה בו ית', והיינו הצורה דהרצון לקבל, דח"ו ממי יקבל. אמנם הנשמות, שכל בריאתם הוא משום שרצה ית' להנות להם שזו היא מחשבת הבריאה כנ"ל, א"כ בהכרח שנטבע בנשמות החוק הזה לרצות ולחשוק לקבל שפעו, ובזה נמצאים נבדלים הימנו ית', משום שנשתנה צורתם הימנו ית'. דכבר נתבאר דמהות גשמית נחלקת ונבדלת ע"י כח התנועה וריחוק המקום, ומהות רוחנית נחלקת ונבדלת ע"י שינוי צורה, ולפי שיעור שבהשתנות הצורה זה מזה כן ישוער המרחק בין זה לזה, ובאם שינוי הצורה יגיע להפכיות ממש מן הקצה אל הקצה, אז נעשה חיתוך והבדל גמור עד שלא יוכלו לינק זה מזה כי זרים נחשבים זה לזה.

ובזה תבין שורש הקלקולים שנכלל תיכף במחשבת הבריאה שהיא כדי להנות לנבראיו. אשר אחר כל ההשתלשלות דה' עולמות הכוללים שהם אדם קדמון ואבי"ע, ונתגלו הקליפות ג"כ בד' עולמות אבי"ע דטומאה בסוד זה לעומת זה עשה אלקים, אז נמצא לפנינו גוף העכור הגשמי שנאמר עליו כי יצר לב האדם רע מנעוריו, משום שכל יניקתו מנעוריו הוא משמרי הקליפות, שכל עניני הקליפות והטומאה הוא ענין צורת "הרצון אך לקבל" שיש בהם ואין בהם מהרצון להשפיע ולא

כלום. ובזה נמצאים הפכיים הימנו ית', שהוא ית' אין לו רצון לקבל ח"ו כלל וכלל וכל רצונו הוא רק להנות ולהשפיע. וע"כ נקראות הקליפות מתים, כי בהפכיות צורתם מחי החיים נמצאים נחתכים ממנו ואין בהם משפיעו ית' כלום. וע"כ גם הגוף הניזון ע"י שמרי הקלי', הוא נמצא ג"כ נחתך מהחיים והוא מלא זוהמא, וכ"ז הוא משום "הרצון אך לקבל" ולא להשפיע הנטבע בו, כי רצונו תמיד פתוח לקבל כל העולם ומלואו לתוך בטנו. וע"כ רשעים בחייהם נק' מתים, כי מתוך שינוי צורתם עד לקצה מן שורשם, שאין להם מבחי' השפעה כלום, נחתכים הימנו ית' והמה מתים ממש. ואע"ג שדומה שגם הרשעים יש להם מבחי' השפעה שנותנים צדקה וכדומה, אמנם כבר אמרו עליהם בזוהר, דכל חסד דעבדין לגרמייהו הוא דעבדין, דעיקר כוונתם הוא לעצמם ולכבודם (תי"ז תיקון ל') ע"ש. אמנם הצדיקים העוסקים בתורה ומצוות ע"מ שלא לקבל פרס אלא להשפיע נ"ר ליוצרם, מזככים את גופם בזה ומהפכים את כלי הקבלה שבהם על בחי' השפעה, ע"ד שאמר רבינו הקדוש גלוי וידוע וכו' ולא נהניתי אפי' באצבע קטנה (כתובות ק"ד). ובזה נמצאים דבקים בו ית' ממש, להיות שצורתם שוה לגמרי ליוצרם בלי שום שינוי צורה כלל. וזה שדרשו ז"ל על הפסוק, ולאמר לציון עמי אתה, ודרשו עמי אתה למהוי שותפא עמי (הקס"ז אות סז). אשר הצדיקים המה שותפים עם הבורא ית', היות שהוא ית' התחיל הבריאה והצדיקים גומרים אותה, להיותם מהפכים כלי הקבלה על כלי השפעה.

ודע דכל ענין החידוש שהמציא הבורא ית' בזה הבריאה, שאמרו ז"ל שהוציא אותה יש מאין, אין זה החידוש נופל זולת על הצורה של הרצון להנות המוטבע בכל נברא, דיותר מזה לא נתחדש כלום בסוד הבריאה, שז"ס יוצר אור ובורא חושך. ופי' הרמב"ן, דמלת בורא יורה חידוש, דהיינו מה שלא היה מקודם זה. והנך רואה שלא נאמר ובורא אור, והיינו משום שאין בו חידוש על דרך המצאת יש מאין, כי האור וכל הכלול באור שהוא כל המוחשות והמושכלות הנעימות שבעולם כל זה נמשך יש מן יש, כלומר דכבר כלולים הם בו ית' וא"כ אין בהם בחי' חידוש וע"כ נאמר יוצר אור, להורות שאין בו בחי' חידוש ובריאה. אבל על החושך שהוא כולל כל המוחשות והמושכלות הבלתי נעימים, עליהם נאמר ובורא חושך, כי המציא אותם יש מאין ממש. כלומר, שאין זה ח"ו במציאותו ית' כלל וכלל אלא שנתחדש עכשיו, אשר השורש לכולם הוא הצורה של "הרצון להנות" הכלול באורותיו המתפשטים הימנו ית', אשר מתחילה היא רק כהה מן אור העליון וע"כ נקראת חושך בערך האור, אבל לבסוף משתלשל ויוצא מחמתה הקליפות והס"א והרשעים, שהם נחתכים לגמרי על ידה משורש החיים, שז"ס הכתוב רגליה יורדות מות. פירוש, דרגליה יורה לשון סוף דבר, ואומר שרגליה של המלכות שהיא בחי' הרצון להנות שיש בהתפשטות אורו ית', בסוף משתלשל הימנה בחי' המות לס"א ולניזונין ונמשכים אחרי הס"א.

ז) אמנם אפשר להקשות, כיון דבבריות בהכרח מחויב להמצא בהם השינוי הצורה הנ"ל ממהותו ית', דאם לא כן איך ימשכו הימנו ית' ויצאו מכלל בורא לכלל נברא דלא יצוייר זה אלא ע"י שינוי צורה כנ"ל. ועוד, דהא צורה זו של הרצון להנות היא עיקר טיב כל הבריאה אשר מחשבת הבריאה סובבת עליה והיא ג"כ מדת כמות הטוב והעונג כמו שהארכנו לעיל שע"כ נקראת מקום, ואין נאמר עליה שנקראת חושך והיא נמשכת עד לבחי' מות, כי עושה במקבלים התחתונים בחי' הפסק ופירוד מחי החיים ח"ו. ועוד צריכים להבין, מה ענין החרדה הגדולה הזאת המגיע למקבלים מחמת שינוי הצורה מעצמותו ית', ולמה חרי בזה האף הגדול הזה.

וכדי להסביר לך די באר את הענין הדק הזה, צריך לבאר מקודם מוצא כללות התענוגים והיסורים המורגשים בעולמינו, ותשכיל זאת בידוע אשר כל ענף יהיה טבעו שוה לשורשו, ולכן כל הענינים הנהוגים בשורש יתרצה בו גם הענף ויאהב אותם ויחמדם וכל הענינים שאינם נהוגים בשורש גם הענף מתרחק מהם, לא יסבול אותם וישנא אותם. והנה חוק זה הוא נוהג בכל שורש עם הענף שלו ולא יעבור. ובאשר שהוא ית' וית', הוא שורש לכל בריותיו אשר ברא, וע"כ כל הענינים הכלולים בו ית' ונמשך לנו הימנו בהמשכה ישרה, יבושם לנו ויונעם לנו באשר שטבעינו קרוב לשורשינו. וכל הענינים שאינם מצויים בו ית' ולא נמשך לנו הימנו בהמשכה ישרה, זולת על פי קוטבה של הבריאה עצמה, יהיו אלו נגד הטבע שלנו ויהיה קשה לנו

הקבלה והמתנת חנם, ובאמת שגם זה סובב לו העשיר כמובן, אבל הוא בלתי ישר.

המתבאר לנו מכל האמור, אשר כל הצורות הנמשכות לנו בהמשכה בלתי ישרה הימנו ית', יהיה בו קושי הסבלנות והוא נגד הטבע שלנו. ובזה תבין שהצורה החדשה שנעשתה במקבל דהיינו הרצון להנות אינו באמת שום פחיתות וחסרון בערכו ית', ואדרבא זהו עיקר הקוטב של בריאתו, דבלא זה אין כאן בריאה כלל, אמנם המקבל שהוא הנושא את הצורה הזו, מרגיש בה מחמת עצמו בחי' קושי סבלנות, והיינו משום שלא נמצאת צורה זו בשורש שלו, ודו"ק היטב.

ובזה הרוחנו להבין את תירוץ חז"ל, אשר עוה"ז נברא משום דמאן דאכיל דלאו דלי' בהית לאסתכולי באפי', שלכאורה הוא תמוה מאוד כנ"ל. ועתה יונעמו לנו דבריהם מאוד, דכוונתם על ענין שינוי הצורה של "הרצון להנות" שנמצא בהכרח בנשמות, משום דמאן דאכיל דלאו דליה בהית לאסתכולי באפי', כלומר דכל מקבל מתנה מתבייש בעת הקבלה, והיינו משום שינוי הצורה מהשורש שאין בו צורה זו של קבלה, וכדי לתקן זאת ברא את העוה"ז, אשר הנשמה באה בה ומתלבשת בגוף. וע"י עסק בתורה ומצוות ע"מ לעשות נ"ר ליוצרו נתהפכו בזה כלי הקבלה של הנשמה על כלי השפעה, כלומר שמצד עצמה לא היתה חפיצה בשפע הנכבד, אלא רוצה בשפע רק כדי להשפיע נ"ר ליוצרה, משום שהוא רוצה שהנשמות יהנו משפעו ית'. וכיון שהיא נקיה מן

לסובלם. דהיינו אנו אוהבים את המנוחה ואנו שונאים את ענין התנועה מאוד, עד שאין אנו עושים שום תנועה זולת בשביל השגת המנוחה, והיה זה בשביל שהשורש שלנו אינו בעל תנועה זולת בעל מנוחה, שאין התנועה נוהגת בו כלל, וע"כ היא ג"כ נגד טבעינו והיא שנאה לנו. ועד"ז, אנו אוהבים את החכמה והגבורה והעושר וכל המעלות הטובות, היינו משום שהמה כלולים בו ית' שהוא שורשינו, ושונאים אנו מאוד את הפוכם כמו הסכלות והחולשה והעניות והבזיונות וכדומה, היינו בשביל שאינם מצויים כלל ועיקר בשורש שלנו, וע"כ הוא מאוס לנו ושנוא לנו עד אין סבול.

אמנם צריך לחקור, איך אפשר שתמשך לנו איזו המשכה ולא תהיה ישרה ממנו ית' כי אם מקוטבו של הבריאה עצמה. אלא למה הדבר זה דומה, לעשיר אחד שקרא לאדם מן השוק ומאכילו ומשקהו ומעניק לו מכסף וזהב בכל יום ויום וכל יום מרובה משל חבירו. ותבחין שאדם זה טועם במתנותיו העצומים של העשיר ב' טעמים משונים זה מזה בבת אחת, כי מצד אחד טועם תענוג גדול לאין קץ מכח ריבוי מתנותיו, ומצד השני קשה לו לסבול ריבוי ההטבה ומתבייש בעת קבלתו שמביא לו אי סבלנות מחמת ריבוי המתנות שמרבה עליו בכל פעם. והא ודאי שהתענוג שיש לו מהמתנות נמשך לו ישר מן העשיר הנותן, אמנם קושי הסבלנות שהוא טועם במתנות זה אינו נמשך לו מן העשיר הנותן, אלא מתוך מהותו עצמו של המקבל, שנתעוררה בו בושח מחמת

הרצון לקבל לעצמה, שוב אינה בהית לאסתכולי באפי', ונגלה על ידי זה תכלית השלימות של פעולתו. וענין הצורך והחיוב של ההשתלשלות הרחוקה עד עוה"ז, יתבאר לקמן שהמלאכה הגדולה הנ"ל שהיא התהפכות צורת הקבלה על צורת השפעה, לא תצויר זולת בעוה"ז כמו"ש עוד.

ובא וראה אשר לרשעים משנה שברון שברם, כי אוחזין החבל בב' ראשים, כי עוה"ז נברא עם חסרון וריקות מכל שפע הטוב, וכדי לקנות הקנינים הטובים צריכים התנועה, שכבר ידעת שריבוי התנועה מדאיב את האדם להיותה המשכה בלתי ישרה ממהותו ית'. אמנם להשאר ריקן מהקנינים והטוב גם זה אי אפשר, שהוא ג"כ מתנגד לשורש דהא השורש מלא מכל טוב, וע"כ בוחרים בסבל ריבוי התנועה בכדי להשיג מילוא הקנינים. אמנם כיון שכל קנינם ורכושם הוא אך לעצמם, נמצא בזה שאין אדם מת וחצי תאותו בידו, ונמצאים סובלים מב' הצדדים, הן מצער ריבוי התנועה והן מצער החסרון של הקנינים שחסר להם מחציתם, אבל הצדיקים בארצם משנה יירשו, דהיינו אחר שמהפכים את "הרצון לקבל" שלהם על רצון להשפיע אז משנה יירשו, כי מלבד שמשיגים את שלימות התענוג ומובחר הקנינים, המה משיגים ג"כ השואת הצורה ליצרה ית', שבוזה נמצאים בדביקות האמיתית, ואז נמצאים ג"כ בסוד המנוחה, שהשפע מגיע אליהם מאליו בלי שום תנועה ועמל.

(ח) **ועכשיו** שזכינו לכל הנ"ל, יובן לנו באפס מה עוצם יחודו ית' וית' אשר לא מחשבותיו מחשבותינו וכו'

וכל ריבוי הענינים והצורות המושגים לנו בכל זה המציאות אשר לפנינו, כל זה מתיחד אצלו ית' במחשבה יחידה אחת, דהיינו מחשבת הבריאה כדי להנות לבריותיו. אשר המחשבה היחידה הזאת מקפת כל המציאות באחדות גמורה עד גמר התיקון כי היא כל מטרת הבריאה. והיא הפועל, כלומר ע"ד כח הפועל בנפעל, כי מה שהוא אצלו ית' רק מחשבה יהיה בנבראים חוק מחוייב בהכרח, וכיון שחשב עלינו להנות אותנו, נתפעל בנו בהכרח ענין הזה להיות מקבלים שפעו הטוב. והיא הפעולה, כלומר אחר שהוטבע בנו החוק הזה של הרצון לקבל הנאות, אז נגדרים אנו לעצמינו בשם פעולה, שמחמת שינוי הצורה הזאת יוצאים אנו מכלל בורא לכלל נברא ומכלל פועל לכלל פעולה. והיא היגיעה והעבודה, שמחמת כח הפועל בנפעל, מתגברת והולכת כמות חשק הקבלה שבנו, ע"ד השתלשלות העולמות, עד לבחי' גוף נפרד בעוה"ז, דהיינו בהפכיות הצורה מחי החיים, שאין בגדרו להשפיע מחוצה לו כלל וכלל, שהוא המביא לגופים את המיתה וכל מיני יסורים ויגיעות לנשמה כמו"ש עוד. והוא ענין עבודת השי"ת בתורה ומצות, כי ע"י הארת הקו במקום המצומצם נמשכים השמות הק' והתורה והמצוות, וע"י העמל בתורה ומצוות ע"מ להשפיע נ"ר ליוצרו, לאט לאט מתהפכים כלי הקבלה שבנו על כלי השפעה. והוא כל השכר המקווה לנו, דכל כמה שכלי הקבלה אינם מתוקנים, אי אפשר לנו להרחיב פינו לקבל שפעו ית', והיינו משום פחד דהשתנות הצורה, בסוד מאן

דאכיל דלאו דלי' בהית לאסתכולי באפי', כי משום זה היה הצמצום הא' כנ"ל. אבל בהיותינו מתקנים את כלי הקבלה שלנו שיהיו ע"מ להשפיע, משווים אנו בזה את הכלים ליוצרם וראויים אנו לקבל את שפעו עד אין קץ. **והנך** רואה שכל אלו הצורות ההפכיות שבכל זה הבריאה שלפנינו, דהיינו צורת הפועל והנפעל וצורת הקלקולים והתיקונים וצורת העבודה ומתן שכרה וכו' כ"ז הוא נכלל רק במחשבתו היחידה ית' הנ"ל ובתכלית הפשיטות, דהיינו להנות לנבראיו בדקדוק לא פחות ולא יותר. ועד"ז הנ"ל נכללים ג"כ במחשבה ההיא כל ריבוי המושכלות, הן המושכלות שבתורתנו הק' והן החכמות החצוניות, וכל ריבוי הבריות והעולמות ושינוי ההנהגות שבכל אחת, כל אלו יוצאים ונובעים רק מהמחשבה היחידה הנ"ל, כמו שאבאר בהמשך ביאורנו במקומם בס"ד.

ובהנ"ל יובן המובא בתי' זוהר מבחי' המלכות דא"ס ב"ה, שע"ז נרעשו הספים מקול המתמיהים, דהיתכן לכנות שם מלכות בא"ס ב"ה, דא"כ יש גם שם ט' ספירות ראשונות וכו'. ובדברינו מתבאר היטב דענין הרצון לקבל הכלול באור א"ס ב"ה בהכרח כנ"ל, הוא נקרא מלכות דא"ס ב"ה, אלא ששם לא עשתה המלכות בחי' סוף וגבול על אור א"ס ב"ה, משום שעוד לא נגלה בה שינוי צורה מחמת הרצון לקבל וע"כ נק' א"ס ב"ה. כלומר, שהמלכות אינה עושה שם בחי' סוף וכו' לאפוקי מאחר הצמצום ולמטה, נעשה בכל ספירה ופרצוף בחי' סוף בכח המלכות.

ט) **ונרחיב** מעט את הענין הזה להבין היטב ענין הסוף שנעשה בדבר המלכות. ונקדים מתחילה לבאר מה שגדרו לנו המקובלים ומובא בזוהר ותי', שאין לך שום אור גדול או קטן הן בעולמות העליונים והן בעולמות התחתונים, שלא יסודר תחת הסדר של השם בן ארבע אותיות הויה.

וזו מותאם עם הכלל המובא בעה"ח, שאין לך אור בעולמות שלא יהיה מלוכש בכלי. פירוש, דכבר ביארתי ההבחן בין עצמותו ית' לאור המתפשט הימנו ית', שהוא רק בבחי' הרצון להנות שנכלל באורו המתפשט, שהוא בחי' שינוי צורה מעצמותו שאין בו ח"ו הרצון הזה, ובזה נגדר אור זה המתפשט בשם נאצל, דמסבת שינוי צורה זו יוצא האור מכלל מאציל לבחי' נאצל. ומבואר ג"כ שהרצון להנות הכלול באורו ית' הוא ג"כ מדתו של גדלות האור והוא נק' מקום של האור, כלומר שמקבל שפעו ית' במדת רצונו לקבל וחשקו לא פחות ולא יותר.

ומבואר ג"כ שענין זה של הרצון לקבל הוא כל בחי' החידוש שנתחדש בבריאת העולמות על דרך המצאת יש מאין ממש, כי רק הצורה הזאת לבדה אינה כלולה ח"ו כלל בעצמותו ית', ורק עכשיו המציא אותה הבורא ית' לצורך הבריאה שז"ס ובורא חושך, מפני שצורה זו הוא השורש לחושך מפני שינוי הצורה שבה, וע"כ כהה היא מן האור המתפשט בתוכה ובסבתה.

ובזה תבין שכל אור המתפשט הימנו ית' תיכף נבחן בזה ב' בחי': בחי' א', היא עצמות האור המתפשט טרם נגלה

בו הצורה של הרצון להנות. ובחי' ב', היא אחר שנגלה בו הצורה של הרצון להנות, שאז נתעבה ונחשך מעט בסבת הקנין של שינוי הצורה. והנה בחי' א' ה"ס האור ובחי' ב' ה"ס הכלי. וע"כ נבחן בכל אור המתפשט ד' בחי' בדבר התפעלות הכלי. כי צורת הרצון לקבל שנק' כלי אל האור המתפשט אינו נשלם בבת אחת אלא בדרך פועל ונפעל. ויש ב' בחי' בפועל וב' בחי' בנפעל, ונק' כח ופועל בפועל, וכח ופועלה בנפעל.

והענין משום דהכלי הוא שורש החושך אשר הוא הפכי מן האור, וע"כ מחויב להתפעל לאט לאט ע"ד המדרגה בדרך עילה ועלול, שז"ס המים הרו וילדו אפילה, כי החושך הוא תולדה מהאור עצמו, ונתפעל הימנו ע"ד הריון ולידה שה"ע כח ופועל. והיינו, כי בהכרח שנכלל תיכף בכל אור המתפשט בחי' הרצון לקבל, אלא שאינו עולה בשם של שינוי צורה עד שיקבע באור זה הרצון להדיא, ולזה לא די בחי' הרצון לקבל הנכלל באור מצד המאציל, אלא הנאצל בעצמו מחוייב לגלות הרצון לקבל שבו בפועל מצד עצמו. כלומר, שמחוייב להמשיך שפע ברצונו יותר מכפי שיעור האור של ההתפשטות שבו מצד המאציל, ואחר שנפעל הנאצל מכח עצמו בגדלות שיעור רצונו, אז נקבע בו החשק והרצון לקבל, ואז אפשר לאור להתלבש בכלי הזה בקביעות.

והן אמת אשר אור א"ס ב"ה התפשט כביכול ג"כ על ד' בחי' הנ"ל עד שיעור גדלות הרצון מצד הנאצל עצמו שהיא הבחי' הד', דבלאו הכי לא היה יוצא כלל מבחי' עצמותו ית' להיות נקבע

בשם לפי עצמו דהיינו א"ס. אמנם בכל יכלתו ית' לא נשתנתה הצורה כלל מחמת הרצון לקבל ולא נבחן שם שום שינוי בין האור ובין המקום של האור שהוא הרצון להנות והם אחד ממש. והיינו דאיתא בפרדר"א, דקודם שנברא העולם היה הוא אחד ושמו אחד. דבאמת קשה הלשון הכפול, הוא ושמו, דקודם שנברא העולם מה ענין שמו שם, והיה לו לומר קודם שנברא העולם היה הוא אחד. אלא הכוונה על אור א"ס ב"ה שהוא טרם הצמצום, דאע"פ דיש שם בחי' מקום ובחי' הרצון לקבל השפע מעצמותו ית', אמנם בלי שום שינוי והבחן בין האור ובין המקום. והוא אחד, דהיינו אור א"ס ב"ה. ושמו אחד, דהיינו הרצון להנות הכלול שם בלי שום שינוי ח"ו כלל וכלל. והבן מה שרמזו ז"ל אשר "שמו" בגי' "רצון" דהיינו "הרצון להנות". **וכבר** נתבאר בענין סוף מעשה במחשבה תחילה, שהיא מחשבת הבריאה שהתפשטה מעצמותו ית' כדי להנות לנבראיו, ונתבאר שאצלו ית' המחשבה והאור הוא ענין אחד. ובזה מובן שאור א"ס ב"ה שהתפשט מעצמותו כולל כל המציאות שלפנינו עד גמר התיקון העתיד שהוא סוף המעשה, אשר אצלו ית' כבר נגמרו כל הבריות בכל שלימותם והנאתם שרצה להנות אותם. והנה זו המציאות השלמה בכל צרכה, נקראת אור א"ס ב"ה.

וכבר התבאר אשר הנקודה האמצעית שה"ס הרצון להנות הכלול שם, קישטה את עצמה להשוות צורתה למאציל ביתר שאת, ואע"ג שמצד המאציל אין בה שום שינוי צורה בכל

שיסודו למעלה וכן טבע המים שיסודו לתתא והבן. וגם במים עצמם יש ב' בחי', דהיינו מים עליונים שהם ע"י בחי' הב' שבד' הבחי' ויש מים תחתונים שהם ע"י בחי' הד' שבד' הבחינות.

וע"כ יש בכל התפשטות של אור עשר ספירות: א"ס שה"ס השורש והמאציל, נק' כתר. ואור ההתפשטות עצמו נק' חכמה, שהוא כל שיעור התפשטות האור מעילא מא"ס ב"ה. וכבר נודע שבכל התפשטות אור מעילא כלול בו הרצון לקבל, אלא אין הצורה של הרצון לקבל נגלית בפועל, עד שיתעורר הנאצל לרצות ולהמשיך אור יתר משיעור התפשטותו, וא"כ כיון שהרצון לקבל כלול בבחי' כח תיכף באור ההתפשטות, ע"כ מחוייב האור לגלות הכח אל הפועל, וע"כ מתעורר האור להמשיך תוספת שפע, יתר משיעור שבהתפשטותו מצד הא"ס, ובזה מתגלה הרצון לקבל בפועל באור ההוא, וקונה צורת החידוש בשינוי צורה במעט, כי נעשה בזה כזה מן האור כי נתעבה מחמת חידוש הצורה הנ"ל, וזה החלק שנתעבה נקרא בינה. וז"ס אני בינה לי גבורה, שבאמת הבינה היא חלק מן החכמה, דהיינו עצם אור ההתפשטות דא"ס, אלא משום שהתגברה ברצון והמשיכה שפע יתר משיעור ההתפשטות שבה מהא"ס, מחמת זה קנתה שינוי צורה ונתעבתה מעט מן האור ויצאה בשם לפי עצמה, שהיא ספירת הבינה. והנה מהות תוספת השפע שהמשיכה מהא"ס בכח התגברות הרצון שלה, נק' אור של חסדים או מים עליונים, מפני שאור זה לא נמשך ישר מהא"ס ב"ה כמו

יכלתו, אמנם נקודת הרצון הרגישה בזה כעין המשכה בלתי ישרה ממהותו ית', ע"ד המשל הנ"ל מהעשיר עש"ה. וע"כ מיעטה את רצונה מבחי' אחרונה, שהיא תכלית הגדלות של הרצון להנות, כדי להוסיף בדביקות בבחי' המשכה ישרה ממהותו ית', כמו"ש לעיל. ואז נתרוקן האור מכל בחי' המקום, כלומר מכל ד' המדרגות שיש במקום. ואע"פ שלא מיעטה רצונה אלא מבחי' הד', אמנם מטבע הרוחני שאינו נחלק לחלקים. ואחר זה נמשך שוב אור א"ס ב"ה אל המקום שנתרוקן, אלא לא מילא את המקום בכל ד' בחינותיו אלא רק על ג' בחי', כמו שהיה הרצון של נקודת הצמצום. ונמצא אשר הנקודה האמצעית שנצטמצמה נשארה חלולה וריקנית, כי לא האיר האור אלא עד בחי' הד' ולא עד בכלל, ונפסק שם אור הא"ס.

ויתבאר לקמן ענין התכללות הבחי' זו מזו הנוהג בעולמות העליונים. ובזה תבין אשר ד' הבחי' נכללות זו מזו, באופן שגם בבחי' הד' עצמה יש ג"כ כל ארבעת הבחי'. ונמצא בזה שגם בבחי' הד' הגיע אור א"ס ב"ה לג' בחי' ראשונות שבה, אלא הבחי' האחרונה של בחי' הד' לבד נשארה ריקנית בלי אור, וזכור זה. **ועכשיו** נבאר מהות ד' הבחי' עילה ועלול, המוכרחים להתפעלות שלימות הצורה של הרצון לקבל בסוד המים הרו וילדו אפילה, כנ"ל ע"ש. דהנה באצילות יש ב' בחי' אור: בחי' א' נק' אור בחי' הב' נק' מים. כי בחי' הא' נמשכת מעילא לתתא בלי סיוע מצד התחתון ובחי' הב' נמשכת בסיוע מצד התחתון ע"כ נק' מים, שכן טבע האור

אור החכמה, אלא ע"י סיוע של הנאצל שהתגבר ברצון, וע"כ עולה בשם לפי עצמו להיות נק' אור דחסדים או מים. והנך מוצא עכשיו בספירת הבינה, שהיא כלולה מג' בחי' אורות: בחי' א', היא אור עצמותה של הבינה, שהוא חלק מאור החכמה. בחי' ב', היא בחי' ההתעבות ושינוי הצורה שבה שקנתה ע"י התגברות הרצון. ובחי' ג', היא אור דחסדים שהגיע לה ע"י המשכתה עצמה מא"ס ב"ה.

אמנם עדיין לא נגמר בזה כלי הקבלה על שלימותו, להיות הבינה מעצם אור החכמה הנעלה מאוד, שהיא ההתפשטות הישרה מאור א"ס ב"ה, ע"כ נגלה בבינה רק בחי' שורש לכלי קבלה ובחי' פועל לפעולת הכלי, דהיינו שזה אור דחסדים שהמשיכה בכח התגברותה שוב התפשט הימנה, והתפשטות אור דחסדים הזה נקרא זעיר אנפין או חג"ת, כמו"ש במקומו. והנה אור ההתפשטות הזה, ג"כ התגבר ברצונו להמשיך שפע חדש, יתר מכשיעור שיש בהתפשטות שלו מן הבינה, וע"כ נבחנת התפשטות זו ג"כ לב' בחי', כי אור ההתפשטות בעצמו נק' ז"א או חג"ת, ובחי' ההתגברות שבו נק' מלכות. שז"ס עשר הספירות: כתר, ה"ס א"ס. חכמה, היא אור ההתפשטות מא"ס. בינה, ה"ס אור החכמה שהתגבר להוסיף שפע, שע"כ נתעבה. ז"א, הכולל חג"ת נה"י, ה"ס אור דחסדים המתפשט מן הבינה. ומלכות, ה"ס התגברות ההתפשטות אור דחסדים.

וז"ס ד' אותיות דשם בן ארבע: קוצו של יוד, ה"ס א"ס. כלומר, כח הפועל הכלול במחשבת הבריאה כדי להנות

לבריותיו, שה"ס כלי הכתר. י' ה"ס חכמה, דהיינו בחי' א' שהיא בחי' כח שבפועל, הכלול תיכף באור ההתפשטות של הא"ס. ה' ראשונה ה"ס בינה, דהיינו בחי' ב', שהיא בחי' יציאת הכח אל בחי' פועל, דהיינו האור שנתעבה מן החכמה. ו' ה"ס זעיר אנפין או חג"ת נה"י, דהיינו התפשטות אור דחסדים שיצא ע"י הבינה שהיא בחי' ג', בחי' כח לגילוי הפעולה. ה' תתאה שבהויה ה"ס מלכות, דהיינו בחי' ד' בחי' גילוי הפעולה בשלימות כלי הקבלה, דהיינו אור דחסדים שהתגבר להמשיך תוספת שפע יתר מכשיעור התפשטותו מהבינה, ובזה נקבעה צורת הרצון לקבל על היכנה, והאור מתלבש בכלי שלו שהוא הרצון לקבל הנגמר רק בבחי' זו הרביעית ולא קודם הימנה. ובזה תבין בפשיטות, שאין לך אור בעולמות עליונים ותחתונים שלא יהיה נסדר תחת סדר שם בן ארבע, שה"ס ד' בחי' הנ"ל, כי בלא זה לא נקבע הרצון לקבל שצריך להיות בכל אור, כי הרצון הזה הוא המקום והמדה של כל האור ההוא.

ואין להקשות על זה שיוד רומזת לחכמה וה' לבינה, הרי כל עצמות האור שאך יש בעה"ס הלא הוא נמצא בספירת החכמה, ובינה זעיר אנפין ומלכות המה רק לבושים בערך החכמה, א"כ היה צריך לחכמה לתפוש את האות היותר גדולה בשם בן ד'. והענין הוא, דענין אותיות השם בן ד' אינן מורות ומרמזות על שיעור וכמות האור שבעה"ס, אלא שהן מורות בערכי התפעלות הכלי, כי הלבן שבקלף הס"ת הוא מרמז על בחי' האור, והשחור שהוא האותיות שבס"ת מרמז על בחי' איכות

הדכר זולת להשפיע לנוק'. והשפעת הדכר נבחן בשנים, בחי' א' הוא בחי' שפע של המציאות, דהיינו ללידת בנים ונשמות חדשות. ובחי' הב' הוא שפע של קיום המציאות, דהיינו מזון ומחיה להחיות בני ביתו. והנה חכמה וז"א הם ב' דכורין מפני שהם שניהם בחי' התפשטות, דחכמה היא התפשטות אור מן הכתר וז"א הוא התפשטות האור מן הבינה וע"כ כלים שלהם דקים להיותם כלולים בהתפשטות רק בבחי' כח לבד, שבחכמה כלול הכח אל בחי' פועל ושורש לכלי, ובז"א כלול הכח לבחי' גמר פעולה של הכלי. וע"כ כיון שאין בהם כלי קבלה המה מסוגלים רק להשפעה. והבינה והמלכות הם ב' נוקבין, כי הן שתיהן בבחי' אור שנתעבה, דהיינו שנתעוררו להוסיף המשכת שפע חדש משורשם יתר מכפי שיעור התפשטות שלהם, אשר ע"י אתערותא דלתתא שלהם בדבר תוספת שפע גמרו בזה צורת הרצון לקבל שהיה כלול בדכורין רק בבחי' כח, וע"כ נגמרו בהם כלי הקבלה שמשום זה נקראים נוקבין.

ובזה תבין סוד הזווג של דכר ונוק' הנוהג באורות עליונים, באופן שאין שום דבר נמשך לתתא זולת ע"י זווג דו"נ, שהוא סוד טמיר ונעלם, וע"כ אאריך פה מעט כדי להרחיב הדברים. ואגב אורחא אבאר הפסוק "הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי וכו'". דמה ענין המליצה הזאת "גוי מקרב גוי" ומה טיבה של הפלאה זו, דודאי כל בחי' גאולה היא גוי מקרב גוי. וכן סו"ה וישאלו איש מאת רעהו וכו' כלי כסף וכלי זהב. שמתמיה מאד, שהשי"ת לא היה לו עצה אחרת

הכלים. וע"כ הכתר, כיון שהוא רק בחי' שורש דשורש אל הכלי, לכן מרומז רק בקוצו של יוד. וחכמה, שהיא בחי' הכח טרם שנתגלה לפועל, ע"כ נרמזת באות היותר קטנה שבאותיות, דהיינו יוד. ובינה, שבה יצא ונגלה הכח אל הפועל, נרמזת באות הרחבה שהיא ה'. וז"א, כיון שאינו אלא בחי' כח לגילוי הפעולה, ע"כ נרמז באות ארוכה ודקה שהיא ואו. שהדקות מורה שעדיין הויית כלי טמון בו בכח בהעלם, ואריכות הקו מורה שבסוף התפשטותו נגלה על ידו כלי גמור ושלם. כי החכמה לא הספיקה בהתפשטותה לגלות כלי שלם, כי הבינה עדיין איננה כלי ממש אלא בחי' פועל הכלי כנ"ל, שע"כ רגל היוד קצרה, להורות שעדיין קצר הוא, שלא גילה ע"י כח הטמון בו וע"י התפשטותו בחי' כלי שלם. וגם המלכות נרמזת באות ה' כמו ספירת הבינה, שהיא אות רחבה שנגלית בשלימות הצורה. ולא יקשה לך ע"ז מה שבינה ומלכות יש להן אותיות שוות, והיינו משום שבעולם התיקון המה באמת דומות זו לזו ושואלות כליהן זל"ז, בסו"ה ותלכנה שתיהם, שיתבאר במקומו.

(י) **ובזה** תבין ענין דכר ונוקבא הנבחנים בכל ע"ס (כי יש ב' בחי' דכר ונוק', בחי' א' היא חכמה ובינה, בחי' ב' הוא ז"א ומלכות).

והענין, דמלת דכר יורה אך משפיע ולא מקבל ומלת נוקבא יורה מקבלת ולא משפעת. והנה כל החידושים והתולדות וריבוי הצורות יוצאים רק על ידי בחי' נוקבא, כי היא בעלת ההריון והלידה והמניקה ומגדלת הבנים, אשר כל אלו אינם נבחנים בדכר כלל, כי אין בגדר

לבריותיו היא ודאי בלי שיעור, מובן מאליו אשר גם הרצון והחשק המוטבע בבריות לקבל הנאתו ושפעו, הוא ג"כ בלי שיעור.

ונתבאר אשר כל זו המציאות אשר לפנינו, כבר היתה כלולה בא"ס ב"ה בטרם הצמצום, שה"ס התפשטות כל האורות והנשמות הכלולים במחשבת הבריאה כנ"ל. אמנם הרצון להנות שהוא נק' מקום, המחזיק בתוכו את אורו ושפעו, הוא נמצא שם בתכלית השלימות ודבקות במאציל, כי בכל יכלתו לא נבחן שם כלל בחי' שינוי צורה במקום ההוא. שז"ס שאמר הרב ז"ל, בתחילה היה אור א"ס ממלא את כל המציאות, וז"ס הוא ושמו אחד. ואע"ג שמקום הקבלה של זו המציאות היה ודאי בבחי' ד' וגם בתכלית גדלות הרצון לקבל עד בלי גבול ושיעור, מ"מ אין שם מחמת זה הפכיות הצורה ח"ו, ואפי' שינוי צורה לא נרגש שם. אמנם בצאת הרצון להתעלות ולהסתלק מגדלות הצורה של הרצון להנות, דהיינו בחי' אחרונה שבבחי' ד', אז נקבע שינוי הצורה בבחי' ד' בשיעור חזק, להיות כל אור א"ס הסתלק על ידה ואפי' מג' בחי' הראשונות, שבזה נעשה מקום של האור כולו פנוי וריק מן כל ארבעת הבחי'. ואז נמשך למקום שיש בו כבר הרשימו של ד' הבחי' אור חדש כפי רצון החדש של המקום, דהיינו רק על ג' בחי' של כל בחי' ובחי', ובחי' אחרונה שבבחי' הד' נשארה חלל פנוי, אשר חלל הפנוי הזה לא יוכשר לקבל אורו עד גמר התיקון.

ובזה תבין ההפרש בין סטרא דקדושא לבין סטרא אחרא. להיות פרצופין

להוציאם בכסף וזהב, זולת ע"י רמאות ושאלה שמתמיה מאוד.

והנה כבר נוכחנו לדעת ענין הכלי והמקום באורות עליונים, שה"ס הרצון לקבל הנאה והשפע הכלול בכל תחתון. ובארנו ג"כ שהרצון לקבל הכלול בנאצל, זה עצמו הוא מדת שפעו לא פחות ולא יותר, כי בגשמיים המורכבים תצוייר קבלה יתר מכפי שרוצה, דהיינו ע"י כפיה והכרח, שזה ודאי אינו נוהג באורות עליונים וע"כ הרצון לקבל שנמצא בנאצל הוא בעל המדה של השפע ההוא. גם נתבאר שכל שינוי הצורה שבין המאציל לנאצל הוא בבחי' הרצון לקבל שיש בנאצל, שאינו ח"ו נוהג כלל במאציל העליון. ונתבאר ג"כ אשר ענין דבר גשמי נבדל ונחתך ע"י גרזן ומקבת שמרחיק חלק מחבירו על ידיהם ובוזה נשארים נבדלים זה מזה, וענין רוחני נבדל בכח השתנות הצורה שנקנה לחלק הימנו, וענין פירוד החלק זמ"ז מגיע באופן שמתגדל בחלק בחי' שינוי צורה עד להפכיות ממש מן הכל, שבזה נפרד ומתרחק עד שאין להם שום יחס ביניהם כלל, וכמו זרים נחשבים זה לזה, כמו"ש לעיל.

גם נתבאר אשר ענין שינוי הצורה הזאת, דהיינו הרצון לקבל שיש בכל נאצל ונברא, אע"ג שאינה נמצאת בעצמותו ית' ח"ו כלל וכלל מ"מ היא נמשכת הימנו ודאי, אלא שהמשכה זו נק' המשכה בלתי ישרה, ע"ד המשל מהעשיר כנ"ל, כי זהו עיקר קוטבו של מחשבת הבריאה שהיא כדי להנות לנבראיו, שמזה הוטבע חוק מחוייב בנבראים לקבל הנאתו בחשק נמרץ, וכיון שהמחשבה ההיא כדי להנות

בחול כמקרה הכסילים בר מנן. ומתחילה צריך להבין למה נקראים בשם קליפות. ואבאר זה עד"מ כמו אדם השולח מתנה לחבירו והוא דבר רך ולח, וע"כ מתיירא שלא יתטנף ולא יתקלקל בדרך שבמשך הדרך עלול להתקלקל עד שלא תהיה המתנה ראויה לכלום, לכן כדי להיות בטוח שתגיע המתנה ליד חבירו בכל הדרה ושלימותה, שם אותה בתוך תיבת עץ קשה, ובזה בטוח שיגיע ליד חבירו בטהרה ובשלימות. ועד"ז המה כל הענין של הקליפות, שהמה באמת רק שומרים לקדושה, אלא כל עוד שהענינים מצויים במהלך דרך תיקונם, אז רשע מכתיר את הצדיק והס"א מסבבת על הקדושה כמו קליפה הסובבת על הפרי, שבזה נשמרת הקדושה שבסוף דבר יבואו לשורשם בתכלית הגדלות והנקיות.

(יא) **וארחיב** הענין הזה כי מאוד נכבד הוא. והנה נוכחת לדעת אשר כל מדת גדלות השפע תלוי במדת כלי הקבלה שהוא ענין הרצון של הקבלה, וכל צמצום א' לא בא אלא לתקן את זאת, על דרך התיקונים של עילה ועלול בכל פרצופי אבי"ע, אשר כל התיקונים האלו נצרכים לתיקון נקודה האמצעית שנצטמצמה, דהיינו בחי' אחרונה שבבחי' ד', אשר בגמר התיקון כשיהיו הנבראים יכולים להשתלם בבחי' אחרונה לבחי' ד' אז ישובו לשורשם שבא"ס ב"ה. כי יוכלו לקבל זה השיעור הגדול של אור א"ס ב"ה בלי גבול, באשר שיש להם כלי הקבלה של בחי' הד' בשלימות וגם בטהרה, כלומר בלי שינוי צורה. אמנם טרם עלות גמר התיקון ככל משפטו וחקתו, יהיו הכלים הנמשכים

אבי"ע דקדושה מתוקנים ע"ד התפשטות הקו המתוקן במדת הרחמים, שהיא רק על ג' מדרגות הראשונות של קבלה ונפרשים מבחי' אחרונה שבבחי' ד', וע"כ אין בהם הפכיות הצורה מן המאציל וע"כ דבוקים בו ית'. אמנם הס"א והקלי', כליהם מתוקנים מבחי' ד' ומבחי' אחרונה שבה בתכלית הגדלות של הקבלה, עד שאין בהם מניצוצי ההשפעה ולא כלום, ונמצאים בתכלית הריחוק וההפכיות מן המאציל, שאין ענין המאציל אלא להשפיע ולא כלל לקבל, והס"א בכל פנותיהם שהם פונים יהיה רק לקבל ולא כלל להשפיע, ובזה נחתכים מהשורש ומהחיים כאבר הנחתך ונבדל מן קומת החי, שאין לו עוד עסק של כלום עם האברים החיים. ובזה תבין סו"ה, רגליה ירדות מות, שבזה פירשו על רגלי המלכות המתלבשים בראשין דקליפות הטמאות שנקראים מות. פירוש, דסוף דבר נק' רגלים, כי הרגלים הם סוף הקומה, והיינו בחי' אחרונה שבבחי' ד' הנקראת מלכות, שהיא מתלבשת בשרשין של פרצופין דקליפות, כלומר שנטלו זה הבחי' האחרונה לחלקם, דהיינו רצון של קבלה בתכלית הקצה, שהוא נקי לגמרי מניצוצי השפעה שהוא כל גדרם של הס"א, והמה הם המות כנ"ל.

אמנם צריך להבין ענין ההתלבשות הנאמר על רגלי המלכות שה"ס אלקיות שיהיה מתלבש ובא במות ח"ו, דאיזה ענין לחי להתלבש במות ח"ו. וצריך להבין את זאת באר היטב שהוא מהררים התלויים בשערה, והזהר מאד שלא להחטיא את המטרה בעירוב קודש

מלאכותי דהיינו על ידי אכילה ושתייה הולכת וקונה לה מדת ימי חייה, ואם תשכח איזה ימים ולא תקנה לה החיים מן החוץ אז נופלת ומתה. ע"כ מצד א' נראה שהחיים נצריים בחי בטבע, ומצד הב' נראה שכל החיים של החי בא לו במקרה ע"י קנין, ע"ד העשירות והכבוד וכדומה. ולמה זה יושב בשמים ישחק לנו, שלכאורה הוא כמו לעג שלועג על בריותיו. ואם רצה ית' ליתן לנו מתנה חשובה זו ולכתבנו בין החיים, היה לו ליתן לנו עכ"פ משך ע' שנותינו הללו בטבע, ולמה עוד מטריח אותנו לקנות אותו מן החוץ ע"י אכילה ושתייה וכו'.

והענין הוא ע"ד שאמרו חז"ל מתחילה ברא הקב"ה את העולם במדת

הדין ראה שאין העולם כדאי שיתף עמו מדת הרחמים. פירוש דבריהם ע"פ הנ"ל, אשר בסוד א"ס שמטרם הצמצום יצא כלי הקבלה בתכלית הגדלות וגם בתכלית השלימות, דהיינו שהיה אור א"ס ממלא את כל המקום אפי' לבחי' אחרונה שבבחי' הד' שה"ס מדת הדין כנ"ל, אמנם נקודת הרצון נתעלה מבחי' זו האחרונה שהרגישה בחי' שינוי הצורה, שז"ס ראה שאין העולם כדאי, והמקבלים יהיו יכולים עוד לבא עי"ז במיעוט הדביקות, לכן שיתף עמו מדת הרחמים, דהיינו שצמצם א"ע מבלי להתפשט לבחי' הד', וחזר וקבל הארתו דרך קו דק שה"ס ג' בחי' הראשונות של בחי' הד', שכליו דקים וע"כ נק' מדת הרחמים, כלומר שאין בהם חשש דינים.

וכיוול לנו הרב ז"ל בכמה מקומות בספר הזה, אשר תכונת הרוחני אינו כלל בבחי' עובר ממקום למקום ויהיה נעדר

מבחי' אחרונה הנ"ל, בחי' נרגן מפריד אלוף ח"ו, כי יש בהם בחי' שינוי הצורה ע"ד הפכיות הצורה, שהוא מפריד את המקבלים של סוג הזה מן שורש החיים. והנך מוצא שכל השלימות והמטרה הנרצה לנו, אינו אלא השגת כלי הקבלה היותר גדולים. ולעומת זה אנו רואים שכל ענין הפירודא והס"א משוער לפי מדות השגת גדלות כלי הקבלה, דהא כל ענין ושבח הקדושה ורום מדרגותי, הוא משוער רק לפי מיעוט ונקיות של כלי הקבלה כנ"ל.

ולפי"ז נמצא לנו החיוב לאחוז את החבל בשני ראשים שלו. דהא אם אנו מתאמצים בעבודה כדי להקטין ולנקות את כלי הקבלה שלנו ולעשות את רצוננו רק להשפיע כדי להשוות את הצורה ליוצרה, נהיה בזה מחוסרי השלימות, דשלימות השפע צריכה לכלי קבלה היותר גדולים כנ"ל. ולאידך גיסא, אם אנו מגדילים את כלי הקבלה שלנו, אז אנו נופלים ח"ו לבאר שחת תחת השראת הס"א והקליפות. אמנם זה סוד הכתוב באיוב (ל"ח ל"ה), התשלח ברקים ויזלכו ויאמרו לך הננו. שז"ס ב' העיקרים הכוללים, המשותפים בכל עניני הבריאה. עיקר א', הוא בחי' המציאות במהותם עצמם. עיקר ב', הוא בחי' הקיום של זה המציאות.

דפלא גדול אנו רואים בכל בריה ובריה, שמצד אחד נראה כמו שהיא חיה ומצויה ברשות עצמה, כלומר שהבורא ית' זיכה אותה במתנת רוח חיים והוא כבר שלה בטבע. ומצד שני אנו מרגישים בכל בריה ובריה אשר אין לה רוח חיים בטבעה ממש, אלא רק בבחי' קנין

הנמשך מהארת הקו, וע"פ הנהגה זו הוא ניזון וממשיך ימי חיותו וקיומו וקונה כל מעלותיו. וסימן לדבר, דכל מה שנמשך ע"י יגיעה, הוא מבחי' הנהגה הב'.

והענין דכל חידוש בבריאה מחוייב להמשך מן א"ס, כי כל העולמות העליונים והתחתונים לכל פרטיהם משתרשים שמה, בסוד אין כל חדש תחת השמש. וע"כ מתהווה האדם וכל דבר חי בסוד הנהגה א' הנמשכת מא"ס ב"ה. אמנם כשנולד, תיכף עובר עליו סוד הצמצום דבחי' אחרונה, וע"כ אע"פ שהוא בריה שלימה וחיה, אמנם אין לו זכות קיום כלל מחמת שהוא כלול מבחי' אחרונה שבמלכות דא"ס שהיא מדת הדון. ובסוד השפע של הארת הקו שהיא מדת הרחמים, משם נמשך לו משך ימי חייו וכל מעלותיו. ובזה יובן מהות הקליפות בסוד זה לעומת זה עשה אלקים. דהנה מציאותם ודאי שהם נמשכים ג"כ מבחי' ד' אלא ע"י שבירת הכלים כמו שיתבאר בענף ה'. אמנם ענין קיום מציאותם אינו נמשך מהארת הקו שהיא מדת הרחמים אלא מהארת הרשימו, דהיינו מקום החלל שהצמצום משם מגיע להם השפע של קיום המציאות. דכבר ביארתי בפמ"א שהארה נמשכת למקום החלל מסוד אור המקיף המאיר לתוך מקום החלל בהשואה אחת בלי חילוק דרגות, ונמצא שמאיר ג"כ אפי' לבחי' אחרונה, אלא היא הארה מרחוק מאד, כלומר הארה מועטת, ומשם שורש השפע של קיום המציאות לקליפות. אמנם ב"ע דקדושה יהיה שורש השפע של קיום המציאות בסוד מדת הרחמים שהיא הארת הקו, שכליו דקים שאין

מהמציאות הראשונה למציאות השניה כדרך דבר גשמי שפושט צורתו הראשונה ולובש צורה שניה ונמצאת הצורה ראשונה נעדרת הימנה, אלא אם דבר רוחני עובר מבחי' אחת לבחי' אחרת אינו מחליף צורתו, אלא הוא בחי' תוספת הצורה, וכל מקום שעובר בו נמצא קונה מקומו לנצחיות, שז"ס הוא ותמורתו יהיה קודש, שהקדשים מסודרים תחת חוק האורות העליונים, וע"כ גם בהם אינו נוהג חילוף ותמורה.

ולפי"ז תבין דאע"ג שאמרנו שא"ס צמצם את עצמו וחזר והמשיך האורותיו דרך קו דק וכו', אין הכוונה שנעדרה ח"ו מחמת זה הצורה הקודמת שמטרים הצמצום, אלא שמלכות דא"ס הצטמצמה וקיבלה לצורת הקו הדק עד שנתפשטה לכולהו עולמות אבי"ע. אמנם בחי' א"ס ג"כ לא נשתנה כלל וע"כ מתלבשים זה בתוך זה, כי אור א"ס מתלבש בתוכיותם ובפנימיותם דאבי"ע. וז"ס שיתף עמו מדה"ר, כלומר דמן הצמצום ואילך יש ב' הנהגות, כי ניתוסף ונשתתף עם מדה"ר. והנה נחלק לב', דהיינו הנהגה של המציאות והנהגה של קיום המציאות. הנהגה א' נמשכת ממדה"ר, והנהגה ב' נמשכת ממדת הרחמים, וע"כ אין לך דבר בכל העולמות שמהצמצום ולמטה, שלא יהיה משותף מן ב' ההנהגות הנ"ל, וכל דבר ודבר נבחן בו ענין מציאותו לבד וענין קיום מציאותו המשתתף עם ענין המציאות. עד"מ, האדם נולד בסוד ההנהגה של המציאות הנמשכת מא"ס, והוא חי אבל קטן וחלש ואין לו זכות קיום כלל, אמנם משתתף עליו סוד הנהגה של קיום המציאות

בהם מבחי' האחרונה. ודו"ק בזה, שזהו כל ההבחן בין הקדושה ובין הס"א הנק' מות.

ועם זה יבואר ענין התלבשות הקדושה בקלי' בסוד רגליה ירדות מות, דכבר ביארנו שאין התיקון עולה כהלכתו זולת בהשגת כלי קבלה היותר גדולים, דהיינו מבחי' הד' בסוד מדת הדין, שז"ס הכתוב בתיקוני זוהר א"ס לא נחית יחודיה עלי' עד דיהבין ליה בת זוגיה, פירוש דעיקר כל התיקונים הוא לתקן את בת זוגי' דא"ס, דהיינו בחי' הד' הנ"ל הנמצאת בתכלית השלימות בא"ס, וכל ענין השיתוף דמדה"ר לא בא לשנות כלי הקבלה ולמעטן, אלא להמציא כל תיקוני אבי"ע, שסופם לתקן את הבחי' האחרונה ולהפך אותה על בחי' השפעה, שאז לא יהיה נבחן בה שינוי צורה, ואז תהיה נקראת בת זוגי' דא"ס והבן. ולפי"ז תבין בפשיטות שאנו מוכרחין בהשגת כלי הקבלה הגדולים כדי לתקן אותה, והנה בסוד מלכות דקדושה א"א להשיג את זאת להיותה כבר משותפת במדת הרחמים שאינה מאירה לבחי' אחרונה דקבלה, וכמו שאמרו חז"ל כל המתגאה אומר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד, פירוש, כי המתגאה על חביריו נמצא אינו מרגיש רק את עצמו ובטנו, ובזה מתגשמים אצלו כלי הקבלה שלו עד להפכיות הצורה ופרודא, וע"כ אומר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד, כי נגרש מחמת זה ממדור הקדושה תיכף ומיד, ונופל למדור הקליפות והס"א להיות צורתו משתוה עם הס"א, כי בסטרא דקדושה אין בחי' כלי הקבלה הגדולים האלו, וא"כ איך

אפשר לנו עוד לקבל בחי' גדלות דקבלה מבחי' מלכות דקדושה.

וז"ס ועיר פרא אדם ילד, שכל אדם בקטנותו הוא מסור תחת הנהגת הס"א והקליפות עד י"ג שנים, אשר כל שפע של קיום מציאותו אינו נוטל מרשות הקדושה ממדת הרחמים, אלא מתחת רשות הקליפות ומדת הדין, ונעשה זה בכוונה כדי ששיג מהקליפות במשך זמן קטנותו את בחי' כלי הקבלה היותר גדולים שאינם נמצאים אלא במדור הס"א והקליפות. ומי"ג שנים ואילך נכנס תחת הרשות דקדושה על פי בחירתו, וכבר יש לו כלי הקבלה בכל שלימותו, וע"כ אין חסר לו זולת כלי השפעה וע"י העסק בתורה ומצוות על מנת שלא לקבל פרס אלא לעשות נ"ר ליוצרי' שהוא בחי' השפעה בלי שום קבלה, הוא משה צורתו לחי החיים, כי נמצא מתייחד עמו ית' בהשתוות הצורה דהשפעה, ובזה נכנס למדור של הקב"ה ומקבל אור פני מלך חיים.

ונמצא באמת אשר הנשמה הקדושה מצויה היא באדם גם בעת קטנותו טרם שבא לכלל י"ג שנים, אמנם סגורה ומסוגרת במלבוש הקליפות, כי בגלוי הוא עושה אז רק מעשיהם של הקליפות, רק למלאות בטנו. אשר באמת זה בכוונה רצויה לטובת שלימות הנשמה, וזה נקרא התלבשות הקדושה בקליפות המתים, בסו"ה רגליה ירדות מות, כי רגלי המלכות דקדושה, כלומר סוף קומת המלכות שה"ס בחי' אחרונה שלה, יורדת מות, שמתלבשת בראשי הקליפות, כדי שבני אדם ישיגו דרך הקליפות את בחי'

ובזה תבין סו"ה, או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי וכו', כי האומות נקראים גוים ע"ש גאים, שאין להם חפץ אלא לעצמם וכל מה שמחוץ להם הכל בטל ומבוטל בפניהם כלא וכאפס, מפני שהמה דבוקים ונמשכים אחר הס"א והקליפות שאין בהם בחי' השפעה ולא כלום. אמנם כבר נתבאר שענין הגאולה אי אפשר להיות רק דוקא ע"י השגת כלי הקבלה הגדולים האלו, שהם צריכים להתהפך על כלי השפעה. והיינו ההפלאה הגדולה שהכתוב משמיענו, אשר השי"ת המציא א"ע לנו עד שנגדלו כלי הקבלה שלנו בשלימות בבחי' גוי, ואז נגלה עלינו וגאלנו, כדי שיעלה התיקון והגאולה על תכלית שלימותו, וזה שיעור הכתוב גוי מקרב גוי, והבן.

וזסו"ה דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו וכו', כלי כסף וכלי זהב. כי אם היו בני ישראל במצרים כל זמן ארבע מאות השנים, היה הענין הנ"ל של השגת כלי קבלה נעשה מעצמו ע"י הקטנות הבאה מקושי השעבוד, אבל כיון שהקב"ה מיהר את הקץ על ר"י שנים, וא"כ זה שהיו צריכים להשיג מהמצריים במשך קץ שנים החסרים מת' שנים, היו מוכרחים ליטול מהם ע"י שאלה במצות השי"ת, כי לא היה אפשר להם ליטול דרך מתנה וכדומה, כי אלו היו בחי' כלי הקבלה היותר גדולים שעדיין לא היו ראויים שיוכלו להפך אותם על כלי השפעה וע"כ נטלו בדרך שאלה ע"מ להחזירם, וביני לביני נגאלו והפכו אותם על כלי השפעה ועלו לכלים דקדושה לנצחיות. וענין כסף וזהב ונחושת, היינו

כלי הקבלה היותר גדולים שעליהם סובב התיקון כנ"ל ודו"ק.

וזס"ה חיל בלע ויקאנו מבטנו יורשנו אל. שלפעמים נמסרים בני ישראל תחת רשות הס"א והקליפות דהיינו בגלות בארץ העמים, ואז ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, כי באים לידי קטנות הדעת וע"כ אינם יכולים לעסוק בתורה ומצוות לשמה, דהיינו ע"מ להשפיע נחת רוח ליוצרים, כי כלי הקבלה מגושמים בהם, ועי"ז הס"א מתדבקת בהם ומביאה את קבלת השפע שמקבלים לבחי' מות ופרודא ונעשין כלי קבלה שבהם בכל פעם ופעם יותר מגושמים ונפרדין בריחוק יותר מרשות הקדושה, כי כלי הקבלה והשפע מתגדלים זה עי"ז, עד"מ מי שיש לו שפע של מנה רוצה מאתים, אבל מי שיש לו שפע של מאתים רוצה ארבע מאות, וכן להלן. נמצא ששיעור השפע שהס"א עושקת עוד מגדיל ביותר ומרחיב את כלי הקבלה שז"ס עבירה גוררת עבירה, אמנם כל זה הוא לטובת בני ישראל, כי ע"י ממשלת הס"א עליהם נמצאים כלי הקבלה מתגדלים בכל מדתם, ואע"ג שהס"א עושקת את כל שפעם לבחי' פירודא ומותא, אמנם השי"ת יודע מחשבת לבם של בני"א לאביהם, וע"כ אחר שהס"א בולעים חיל גדול המביא את כלי הקבלה על שלימותו, אז עוזר השי"ת וגואל אותם מתחת הס"א, כי מאיר עליהם רוח חכמה ובינה, וממילא עוסקים בתורה ומצוות ע"מ להשפיע, וכלי הקבלה הגדולים שהשיגו ע"י הס"א והקלי' מתהפכים על כלי השפעה. וז"ס מבטנו, כלומר אחר שמתגדלים כלי הקבלה, אז יורישנו אל, שהקדושה יורשתם.

הקבלה, ומסבה זו אין אור א"ס שמטרים הצמצום יכול להתייחד עליו בהיותו בלי הנוק', כי אור א"ס אינו נשפע זולת על גדלות הקבלה שהיא בחי' ד'. גם פרצוף הנוק' יש לה שלימות בכלי קבלה אמנם אין לה שלימות בשפע, כי אם יושפע בה לבדה השפע אז יצא השפע הזה לפירודא ולקליפות הנאחזים בבחי' הד', דמסבה זו אתתקן בה בחי' הד' בסוד מקום פנוי מכל אור כנ"ל.

וע"כ כדי להמשיך התחדשות השפעה לתחתונים מאור א"ס ב"ה, מחוייבים ז"א ונוק' להזדווג, ואז נחשבת הנוק' כגופו של ז"א ממש בסוד הייחוד, ובוה נמצא שז"א נשלם בכל ד' בחי' של קבלה, ונמצא בזה מוכן להשראת אור א"ס עליו שמטרים הצמצום והוא משפיע אור א"ס לתחתונים. ונמצא אשר השפע הזה היוצא לעולמות מסוד זווג ז"נ יחד יש בו שלימות באור ושפע מצד ז"א ויש בו שלימות בכלי קבלה מצד הנוק' והבן. וז"ס שאמרו ז"ל שהלובן שבולד נותן אביו והאודם שבו נותנת אמו, כי הלובן הוא שם השפע והאור שהוא בא במדה"ר מצד ז"א, והאודם שבולד הוא שם כלי הקבלה שנקרא אודם משום מדת הדין המצויה בכלי הקבלה, והוא אינו יכול להמשך מז"א כי אין בו ממה"ד כלל, וע"כ נמשך מהנוק' בסוד זווג עמה.

אמנם כל זה נאמר רק בבחינת החידוש ותולדות חדשות הנמשך מההנהגה של המציאות שבא מא"ס שמטרים הצמצום, אבל בחי' השפע של קיום המציאות לבד הנמשך מההנהגה הב' של קיום המציאות שבא מצד הארת הקו שלאחר הצמצום, אפשר לשפע זו

מבחי' ג' עולמות בי"ע, זהב נק' כלים דבריא, כסף נק' כלים דיצירה, ונחשת נק' כלים דעשיה, שיתבאר זה במקומם. **יב) וז"ס** שאיתא בזוהר, אשר המלכות לית לה מגרמה ולא מידי וכל מה דאית לה יהיב לה בעלה ז"א. פירוש, דהמלכות היא ריקנית מכל שפע מצד עצמה, וכל השפע שיש בה בא לה מצד ז"א שמשפיע בה, והיינו משום הבחי' האחרונה שיש בה, המכונה רגלים כנ"ל, שהמה יורדים ומתלבשים בס"א הנק' מות, לכן אע"ג דנתכללה בהארת הקו מ"מ כבר נשתרש בה בחי' האחרונה אשר האור העליון אינו מגיע שם, וע"כ לית לה מגרמה ולא מידי, והבן.

ונמצא דכל השפע היורד לתחתונים הוא ע"י ז"א שה"ס בחי' ג', כלומר שכולל ג' בחי' הראשונות מתכונת הכלי ולא כלל מבחי' ד' הנ"ל, וע"כ נק' ז"א מדת הרחמים, משום שבשפע שלו אינה נכללת בחי' הד' שהיא מדת הדין. אמנם מבחי' ז"א לבדו לא יכול לצאת שום חידוש במציאות אל העולמות התחתונים, משום דאור א"ס אין יכול להתייחד בו, דכבר ידעת שאור א"ס נשפע דוקא ע"י בחי' הד', אשר בחי' זו איננה בבנין ז"א.

ועכשיו יתבאר סוד הזווג דדכר ונוקבא המחוייב בעולמות העליונים, דהנך רואה דהן ז"א והן נוק' בהיותם בפני עצמם יהיו שניהם מחוסרי השלימות, כי פרצוף ז"א יש לו השלימות בענין השפע להיותו נבנה מג' בחי' הראשונות שאין בהם ממדת הדין כלום, אמנם כלי הקבלה שלו אינם שלימים שהוא חסר מבחי' ד' שהיא גדלות

להמשך לעולמות גם מבחי' ז"א לבדו, כי ז"א מוכן תמיד להשראת הקו מצד בנינו עצמו, כי גם הקו הוא רק כולל ג' בחי' הראשונות ולא בחי' ד'.

ובזה תבין דברי הרב ז"ל בדרושי אבי"ע, שכתב בסוד שאר כסות ועונה, אשר ביצירה ועשיה אין שם בחי' עונה, אלא שאר וכסות לבד עכ"ד. פירוש, שסוד עונה ה"ס הזווג לנשמות ותולדות החדשות במציאות שמחוייב להמשך מא"ס, וע"כ מחוייב למציאות בחי' הד' שאיננה בז"א זולת בעת הזווג עם המלכות. אמנם שאר, שה"ס שפע של מזון להחיות העולמות, דהיינו השפע של קיום המציאות לבד הנמשך מהארת הקו, יכול להמשך מז"א לבדו בלי עזרת הנוק'. וע"כ בעולם היצירה, שכל שפע של עולם זה הוא בחי' ז"א לבדו בלי הנוק', יוצא משם בחי' שאר, שה"ס שפע של קיום המציאות, ומעולם העשיה שה"ס הנוק' לבדה בלי שיתוף ז"א, יוצא רק בחי' כסות שה"ע כלי, אבל שאר לא יוכל להמשך משם.

ובזה יובנו ג"כ דברי הזוהר, דחכמה ובינה זווגיהו תדיר ולא אתפרשין לעלמין, אבל ז"א ונוק' אין זווגיהו תדיר אלא זווגיהו פסיק, ע"כ. ותבין עם הנ"ל, כי חכמה ובינה אינם מוציאים תולדות חדשות בבריאה, וכל שפעם הוא לצורך ז"א עצמו, שה"ס מדת הרחמים הנמשך מהארת הקו, וע"כ זווגיהו תדיר ולא פסיק לעלמין, דאין בו חשש מיניקת החיצונים שיעבירו השפע לבחי' פירודא, משום דאין שם כלל מבחי' כלי קבלה שהחיצונים נאחזים בה שה"ס בחי' ד'. אבל ז"א ונוק', שהזווג שלהם הוא

לתולדות חדשות לתחתונים שהוא נמשך ע"י אור א"ס שמטרם הצמצום, ששם גם בחי' אחרונה בכל הדרה ושלימותה בלי שום שינוי צורה כלל, וע"כ אין אור א"ס יכול לשרות על ז"א זולת בעת זווג עם המלכות, שבחי' אחרונה אינה מצויה רק במלכות, ע"כ לא יכול להיות זווגיהו תדיר, דבזה היה כל השפע הנשפע מהם עובר לס"א הנאחזים בבחי' אחרונה, והיה בא השפע לכלל פירודא מהפכיות הצורה, וע"כ נעשה בהם התיקון הזה אשר הם מתחברים רק לצורך הולדה במציאות, ותיכף כשנולדת הנשמה באופן שדיה לה להתפרנס ולהתגדל תחת הנהגה הב', תיכף ומיד נפסק הזווג החשוב הזה הקשור בא"ס שמטרם הצמצום, ועוברת התולדה לתחת ההנהגה של קיום המציאות הנמשך ממדה"ר ומהארת הקו שמן הצמצום ולמטה. אשר מן הלידה ואילך, אין לנשמה הנולדת הזאת שום שפע וזכות קיום עוד מבחי' הנהגה א' שמטרם הצמצום, אלא הכל כאשר לכל, נמשך לה ע"י הנהגה הב' מהארת הקו, ע"פ מדותיו ותיקתיו פאבי"ע, אשר בסגולתם מקבלת הנשמה כל שלימותה ומהפכת כלי הקבלה שלה על כלי השפעה, ואז נמצאת שבה לשורשה ממש לסוד אור א"ס שמטרם הצמצום ודו"ק.

והנה אחר כל האריכות הנ"ל מתבאר לנו בטוב טעם לדעת איך ספירת המלכות עושה בחי' סוף וסיום לשפע אין סוף הנמשך בעולמות שמהצמצום ולמטה. דהיינו כנ"ל, אשר אין לך שום דבר מתהווה במציאות בכולהו עלמין שלא יהיה נמשך ובא מאור א"ס שמטרם

כלומר, שכבר אינם הולכים בהנהגת הא"ס כמו שנולדו, אלא בהנהגה אחרת שהוא מסוד הצמצום שהתהווה מקוטבו של הבריאה עצמה כנ"ל, ואח"כ שהולכים בהארת הקו ע"י כל התיקונים דאבי"ע, אז ויאמרו לך הננו, כי מהפכים ומשיבים את כלי הקבלה להשפעה ונמצאים בהשוואת הצורה, ובזה שבים לאור א"ס שמטרם הצמצום.

ובזה תבין ותשכיל את דברי הזוהר, בסו"ה ראו עתה כי אני אני הוא, ואין אלקים עמדי. ופירשו ז"ל אני אני הוא, אין לי אח ואין לי בן ואין לי נוק', ואין אלקים עמדי, דלית עמי שיתופא כלל (עי' בראשית א' אות קעד), עכ"ד. ותבין ע"פ הנ"ל, דהא כל עניני העולמות העליונים והתחתונים יחד יצאו ע"י הארת הקו במקום המצומצם, שה"ס ראה שאין העולם כדאי שיתף עמו מדת הרחמים, דהיא נותנת לנו בכל המציאות הנמצאת באבי"ע, שנמצאים תחת הנהגה משותפת, מהנהגת מדה"ד שה"ס הנמשך מא"ס מטרם הצמצום שהוא לצורך התהוות הבריאה, ומהנהגת מדת הרחמים שה"ס הנמשך מהארת הקו במקום הפנוי מאחר הצמצום ולמטה. וע"כ נמצא אור א"ס נשפע בעולמות רק בשתופא דמדה"ר. והנה כל ההבחן בין המדרגות ראש תוך סוף הוא נמשך רק מהארת הקו, כמו שנתבאר לעיל, והם סוד אח בן נוק', כי חכמה ובינה מכונים בשם אח, וז"א מכונה בשם בן, והמלכות מכונה בשם נוק', וענין הכינויים האלה יתבארו במקומם. והיינו דפירשו בזוהר, שלעת התיקון כשהבריות ישתלמו בהשוואת הצורה מכלי הקבלה שבהם

הצמצום, אשר נשפע ע"י זווג דז"א ומלכות, דשניהם ביחד יש להם כל ארבע הבחי' של קבלה, וע"כ הם אז ראויים להיות מרכבה לאור א"ס הנ"ל, אמנם אין הזווג והשפע החשוב הזה נמשך לעולמות אלא דוקא לסוד התהוות של אותה המציאות באופן שיהיה מוכשר אח"כ להתפרנס ולהתגדל תחת הנהגה הב' של הארת הקו, וע"כ אחר שנולד בשיעור הזה תיכף נפסק הזווג של ז"א ונוק', והוא שלא יתעוררו החצונים והקליפות למשוך לעצמם מאור א"ס ב"ה הנעלה הזה, להיותם מושרשים בבחי' אחרונה של הנוק'. והנך רואה שהמלכות מצד בחי' אחרונה שלה עושה הפסק וסוף לאור א"ס, ונתפרדים ז"א ומלכות זה מזה, וממלכות עצמה אין הקלי' יכולים לינק כי לית לה מגרמה ולא מידי, ומז"א עצמו ג"כ אינם יכולים לינק משום שמתוקן במדה"ר ואין בו מחלק הקליפות כלום דהיינו מבחי' אחרונה.

גם תבין עכשיו סו"ה הנ"ל התשלח ברקים וילכו וכו' שהפסוק הזה מצייר לנו כל מהלכי הבריות שבעולמות התחתונים, שהמה יוצאים מא"ס ב"ה כדמיון ברקים, כלומר בלי תפישת זמן, דהיינו ע"י זווג זו"נ, שתיכף באותו הרגע שהנשמה נולדת תיכף נפרד הזווג שלהם, כי עובר על הנשמה בחי' צמצום א', ועל ידיה נמצא שנכנסת תחת הארת הקו הנמשך ע"י ז"א עצמו ומדת הרחמים, ומשם מתכלכלת ומתגדלת הנשמה עד גמר התיקון ששבה לשורשה לא"ס. וזה שיעור הכתוב, התשלח ברקים, יורה על מציאות התולדה שנמשך מא"ס, ועוברת ע"י זווג זו"נ לעולמות, ואז "וילכו"

שאז ישובו לשורשם, אז נאמר עליהם
מקרא הנ"ל, דהיינו אין לי בן ואין לי
אח ואין לי נוק', כלומר דאין בי עוד
הבחן מדרגות, חכמה ובינה וזו"נ ע"ד
ראש תוך וסוף, כי כל הבחן זה הגיע לנו
רק מחמת שינוי הצורה דבחי' ד', אבל

כשלא יהיה שינוי הצורה שוב לא יהיו
מדרגות, כי לא יהיה צורך לשיתוף
דמדה"ר כי יוכלו לקבל בסוד מדה"ד,
משום דאין כאן עוד שום דין. וז"ס בלע
המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל
כל פנים אכי"ר.